

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Sofia Seldevall

Grooming

En granskning av bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte
ur ett rättssäkerhets- och effektivitetsperspektiv

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Christian Häthén

Termin för examen: VT14

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Ämnesintroduktion	5
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Teori	8
1.3.1 Rättssäkerhet	8
1.3.2 Effektivitet	9
1.4 Metod och material	10
1.5 Forskningsläge	15
1.6 Avgränsningar	16
1.7 Begreppsförklaring	16
1.7.1 Barn	16
1.7.2 Grooming	17
1.8 Disposition	18
2 PROBLEMATIKEN MED GROOMING	19
2.1 Statistik	19
2.1.1 Barns närvaro på internet	19
2.1.2 Antal kontakter och mörkertal	20
2.1.3 Gärningsmannens tillvägagångssätt	22
2.1.4 Från anmälan till dom	23
2.2 Groomingprocessen	23
2.2.1 Sexuella aktiviteter online	26
2.2.2 Sexuella övergrepp offline	27
2.2.3 Mindre sannolikt att barnet berättar	28

3 KONVENTIONSRÄTT	30
3.1 Barnkonventionen	30
3.2 Europeiska rådets rambeslut 2004/68/RIF	30
3.3 Lanzarotekonventionen	31
3.4 Europaparlamentets och Europeiska rådets direktiv 2011/93/EU	32
4 BROTTSBALKENS REGLERING	33
4.1 Bakgrund	33
4.2 Remissinstanserna	36
4.3 Lagrådsremiss och Lagrådets yttrande	40
4.4 Bestämmelsens konstruktion	43
4.4.1 Sexuellt syfte	44
4.4.2 Överenskommelse om möte	44
4.4.3 Vidtar åtgärd	45
4.4.4 Barnets ålder	46
4.4.5 Ansvarsfrihet	46
5 GROOMING OCH INTERNET	48
5.1 Internet som brottsverktyg	48
5.2 Avlyssning eller övervakning av elektronisk kommunikation	48
6 KOMPARATION	51
6.1 Storbritannien	51
6.2 Kanada	53
6.3 Norge	53
6.4 Finland	55
7 RÄTTSFALL	56
7.1 Nackafallet	56
7.2 Biljettfallet	57
7.3 Maratonmannen	57
7.4 Haningefallet	58

7.5 Boråsfallet	58
7.6 Göteborgsfallet	59
7.7 Hallsbergfallet	60
7.8 Vodkafallet	61
7.9 Webbkamerafallet	62
7.10 Uppsalafallet	63
7.11 Facebookfallet	64
7.12 Helsingborgsfallet	66
7.13 Klippanfallet	67
8 INTERVJUER	69
8.1 Kriminalinspektör vid Rikskriminalpolisen	69
8.2 Kammaråklagare i Malmö	70
8.3 Målsägandebiträdet i fallet "Alexandramannen"	71
8.4 Chefsrådman vid Malmö tingsrätt	73
9 ANALYS	74
9.1 Innebörden av begreppet grooming	74
9.1.1 Regleringens förhållande till rättssäkerhet och effektivitet	75
9.1.2 Syftet - Ett förstärkt straffrättsligt skydd för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp	77
9.1.3 Storbritannien, Kanada, Norge och Finlands regleringar jämfört med den svenska	79
9.2 De lege ferenda	80
9.2.1 En möjlig omkonstruktion	83
9.3 Slutsats	84
BILAGA A - Utländsk reglering av grooming	86
BILAGA B - Intervjufrågor	89
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	90
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	95

Summary

Grooming is a systematic process, which violates children and enables children to be subjected to physical forms of abuse. Children are deceived especially as they lack the same psychological safety mechanisms and risk awareness as that of an adult. The growth of communications technology during the 21st century has increased the possibilities for adults that seek contact with children for a sexual purpose. 2009 saw the introduction of criminal liability for grooming in the Swedish penal code chapter 6 section 10a, labeled "Contact with children for sexual purposes". The objective of the regulation was to strengthen the legal protection of children against being subjected to sexual abuse. It is now five years since the regulation went into effect and few cases have led to prosecution - and even fewer cases have led to a conviction. The grooming debate is a hot topic, not least in the field of criminal law. This paper aims to review the regulation and investigate if it has functioned as was intended. That is if it has strengthened the legal protection of children against being subjected to sexual abuse. The questions posed in this paper pertain to the regulation and how it relates to the rule of law, legal security and effectiveness. The paper further explores how other countries have chosen to regulate grooming, and examines if there is ground for modification of the regulation. In the discourse an account is given of the extent of grooming, conventional law, applicable law, case studies and interviews. In conclusion, it is ascertained that there is a difficult balance between legal security and effectiveness. The paper shows that the regulation has had some morality forming effect, but that it is difficult to make any claims about its preventive and deterring effect. The analysis shows that few offenders become subject of legal proceedings and that it is clear that the law is ineffective. An argument is made that the regulation is complicated to apply and that it has marginal practical significance, thus it can to some extent be regarded as lacking legal security. In order to make the regulation more effective, a modification to introduce criminal liability for the establishment of contact, as in the Finnish penal code, is suggested. By introducing criminal liability at the contact level, the offender's actions to create emotional bonds with the child is no longer without penalty, which is likely to improve the legal protection of the child.

Sammanfattning

Grooming är en systematisk process, som för det första kränker barn och för det andra möjliggör att barn kan utsättas för fysiska övergrepp. Barn blir lurade särskilt av gärningsmän då de inte har samma skyddsmekanismer och riskmedvetande som en vuxen person. Kommunikationsteknologins framväxt under 2000-talet har utökat möjligheterna för vuxna som vill ta kontakt med barn i sexuellt syfte. År 2009 infördes straffansvar för grooming i 6 kap 10 a § BrB, med rubricering ”kontakt med barn i sexuellt syfte”. Syftet med bestämmelsen var att förstärka det straffrättsliga skyddet för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp. I år är det fem år sedan lagen trädde i kraft och få fall har lett till åtal och ännu färre till fällande dom. Debatten om grooming är högaktuell, inte minst på det straffrättsliga området. Uppsatsens syfte är att granska straffbestämmelsen och att undersöka om den har fungerat som var avsett. Det vill säga om bestämmelsen har förstärkt det straffrättsliga skyddet för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp. Uppsatsens frågeställningar är bland annat att se hur bestämmelsen förhåller sig till rättssäkerhet och effektivitet, utreda hur andra länder valt att reglera grooming, samt att undersöka om det föreligger skäl att förändra lagkonstruktionen. Om så är fallet, ämnar uppsatsen utreda hur en omkonstruktion kan utformas. Redovisning görs för innebörden av grooming, konventionsrätt, gällande rätt, rättsfall och intervjuer. Sammanfattningsvis konstateras i analysen att avvägningen mellan rättssäkerhet och effektivitet är en svår fråga. Uppsatsen visar att lagen har fått en viss moralbildande verkan, men att det är svårt att uttala sig om bestämmelsens preventiva och avskräckande effekt. Analysen visar att få lagförs och det är tydligt att lagen är ineffektiv i Sverige. Uppsatsen åskådliggör att bestämmelsen är komplicerad att tillämpa och har en marginell praktisk betydelse, därför kan den till viss del anses vara rättsosäker. För att straffbestämmelsen bland annat ska bli mer effektiv vore en utformning med straffansvar på kontaktstadiet att föredra, likt regleringen av grooming i Finland. Genom att införa ett straffansvar på kontaktstadiet blir den vuxnes agerande för att känslomässigt knyta barnet till sig inte längre straffritt, vilket troligtvis skulle öka det straffrättsliga skyddet för barn.

Förord

Med de här orden sätter jag punkt för min tid som juriststudent vid Lunds universitet. En oförglömlig tid som mina vänner förgyllt, åren gick alldeles för fort.

Jag vill rikta ett stort tack till min familj för er ständiga uppmuntran. Ett speciellt tack till Lars som alltid lyssnar på mina tankar och är villig att diskutera, mitt ovärderliga stöd och bollplank.

Ett extra tack till min handledare Christian Häthén för värdefulla synpunkter och konstruktiv kritik.

Lund, augusti 2014
Sofia Seldevall

Förkortningar

BrB	Brottsbalken
BRIS	Barnens rätt i samhället
Brå	Brottsförebyggande rådet
BUP	Barn- och ungdomspsykiatri
CCRC	Crimes Against Children Research Center
DS	Departementsserien
ECPAT	End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking in Children for Sexual Purposes
FN	Förenta Nationerna
HovR.	Hovrätt
JO	Riksdagens ombudsmän
Prop.	Proposition
RB	Rättegångsbalken
RFSU	Riksförbundet för sexuell upplysning
Roks	Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
TR	Tingsrätt
UD	Utrikesdepartementet

1 Inledning

1.1 Ämnesintroduktion

”Verkligheten överträffar ofta fantasin. Det som verkar helt osannolikt visar sig ofta vara sant. Som att en man utger sig för att vara kvinna på internet kan lyckas få kontakt med och träffa många unga söta tjejer, utnyttja dem genom att få dem att skicka sexuella bilder och genom att ha sex med dem. Det låter som en orealistisk brottsplan.”¹

Citatet beskriver grooming, som är en överlagd strategi av en gärningsman för att ta kontakt med barn i sexuellt syfte. Grooming började uppmärksammas under 2000-talet, då Sveriges största nätsexhärva avslöjades. Med hjälp av olika alias på internet hade den då 27-årige mannen kontaktat, manipulerat, förfört och gjort sig skyldig till övergrepp på barn. Gärningsmannen kom att kallas för ”Alexandramannen”. Namnet Alexandra var ett av de alias som mannen använt sig av i olika sociala forum. År 2006 dömdes ”Alexandramannen” till elva års fängelse. Han hade bland annat befunnits skyldig till våldtäkt, grovt sexuellt utnyttjande av underårig och sexuellt tvång på 58 olika flickor.² Hovrätten sänkte straffet till tio års fängelse.³

Bland annat på grund av ”Alexandramannen” väcktes frågan om behovet av en kriminalisering av grooming i Sverige. Justitiedepartementet gjorde därför en översyn av strafflagstiftningens tillämplighet på området. Promemorian ”Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften” överlämnades till regeringen. Det konstaterades att praxis vid tillämpningen av dåvarande reglering om försök och förberedelse till vissa brott inte var ett tillräckligt skydd för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp. Det påpekades att det handlar om ageranden som saknar legitimitet, som riktar sig mot en särskilt utsatt grupp och som dessutom kan leda till mycket allvarliga konsekvenser.⁴ I propositionen föreslogs därför att straffansvar ska inträda

¹ Rogland, Ulrika & Christianson, Sven-Åke, *”Jag kände mig speciell”*: grooming på

² Malmö tingsrätt, mål nr. B 1629-05.

³ Hovrätten över Skåne och Blekinge, mål nr. B 1884-06.

⁴ DS 2007:13, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften*, s. 14-16.

när en vuxen med syfte att begå ett sexualbrott mot ett barn träffar en överenskommelse om ett sammanträffande med barnet samt därtill vidtar någon åtgärd som är ägnad att främja att sammanträffandet kommer till stånd. Det infördes därmed straffansvar i 6 kap 10 a § BrB för kontakt med barn i sexuellt syfte.⁵ Syftet med straffbestämmelsen var att förstärka det straffrättsliga skyddet för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp.⁶

I år är det fem år sedan det nya brottet infördes. Under dessa år har få fall lett till åtal och ännu färre till fällande dom.⁷ Allmänhetens kunskap om problematiken är än idag relativt begränsad trots att många barn blir kontaktade av vuxna i sexuellt syfte. I takt med att internetanvändandet ökar bland unga, ökar samtidigt brukandet av internet som brottsverktyg, vilket gör att antalet barn som riskerar att utsättas för grooming också ökar.⁸

Brå fick år 2012 i uppdrag att utvärdera lagstiftningen då den uppfattades som tandlös och ineffektiv. Ett år senare publicerades Brå:s rapport, ”2013:14, Bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte”. Granskningen visade tydligt att det existerar problem kring bestämmelsens konstruktion, men några förslag till konkreta lösningar lämnades inte.

Arbetet med uppsatsen påbörjades i april år 2014. Under tiden för skrivandet utfärdade Justitiedepartementet den 17 juni år 2014 direktiv ”En översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte” med anledning av problematiken som visats med Brå:s rapport. Direktivet fastställde att lagen ska utredas då tillämpningsområdet är mycket snävt och har marginell praktisk betydelse.⁹ Riksåklagarens byråchef Hedvig Trost har åtagit sig att se över om straffansvaret för brottet är lämpligt utformat eller om det finns skäl att utvidga eller förändra bestämmelsen och straffskalan samt att se över om brottsrubriceringen är lämplig. Resultatet ska redovisas

⁵ Lagen (2009:343) om vuxnas kontakt med barn i sexuellt syfte.

⁶ Prop. 2008/09:149, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften*, s. 1.

⁷ Shannon, David, *Bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte: en uppföljning av tillämpningen av lagen från polisanmälningar till domar*, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Stockholm, 2013, s. 21-22.

⁸ DS 2007:13, s. 11.

⁹ Direktiv från Justitiedepartementet, Ju2014/4084/P, s. 4.

den 10 juni 2015.¹⁰ Denna uppsats är ett försök att belysa bland annat denna problematik. Det ska tilläggas att uppsatsens syfte och frågeställningar fastställdes innan direktivet offentliggjordes.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att granska om lagen (2009:343) om vuxnas kontakt med barn i sexuellt syfte har fungerat som var avsett. Det vill säga om bestämmelsen har förstärkt det straffrättsliga skyddet för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp. Detta innebär att utreda om regleringen har fått effekt genom lagföring och/eller verkat preventivt. Syftet är vidare att undersöka vilka konsekvenser som lagen har med avseende på rättssäkerhet och effektivitet. För att uppfylla uppsatsens syfte formuleras frågeställningar som kommer att undersökas och besvaras i uppsatsens avslutande analysavsnitt. I enlighet med syftet är uppsatsens frågeställningar:

- ❖ Vad innebär begreppet grooming?
- ❖ Hur förhåller sig bestämmelsen om vuxna som tar kontakt med barn i sexuellt syfte till rättssäkerhet och effektivitet?
- ❖ Uppfyller bestämmelsen om vuxna som tar kontakt med barn i sexuellt syfte det tilltänkta ändamålet, ett förstärkt straffrättsligt skydd för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp?
- ❖ Hur har Storbritannien, Kanada, Norge och Finland valt att reglera grooming i respektive straffbestämmelse, jämfört med den svenska regleringen?
- ❖ Föreligger det skäl att förändra konstruktionen av bestämmelsen om vuxna som tar kontakt med barn i sexuellt syfte? Om så är fallet, hur kan en omkonstruktion utformas?

¹⁰ Justitiedepartementets pressmeddelande den 17 juni 2014, en översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte.
<http://www.regeringen.se/sb/d/18730/a/242607>

1.3 Teori

1.3.1 Rättssäkerhet

Uppsatsens syfte är bland annat att utreda hur nämnda lag förhåller sig till rättssäkerheten. Det finns ingen entydig definition över begreppets innebörd och ordet används med olika betydelse, framförallt i politiska sammanhang. Den framlidne Aleksander Peczenik, som var professor i allmän rättslära vid Lunds universitet talade om den *formella* och den *materiella* rättssäkerheten.¹¹ Där den formella rättssäkerheten framförallt förstås som förutsebarhet gällande lagens tillämpning. Den materiella rättssäkerheten adderar moraliska värden till rättssäkerhetsbegreppet.¹² Förutsebarheten är enligt Peczenik inte den enda faktorn som ska beaktas. Hänsyn till rättspolitiska, miljöpolitiska, fördelningspolitiska och ekonomiska värderingar ska också uppmärksammas.¹³ Materiell rättssäkerhet är resultatet av en förnuftig avvägning mellan kravet på förutsebarhet avseende rättsnormerna och iakttagande av etiska värden, menade Peczenik.¹⁴

Åke Frändberg, professor emeritus i allmän rättslära vid Uppsala universitet menar att en uppdelning av materiell och formell rättssäkerhet inte bör göras. Han anser att förutsebarheten är utgångspunkten och att tre nödvändiga villkor ska vara uppfyllda för att rättssäkerhet ska gälla. För det första ska det finnas adekvata och klara regler avseende en rättslig fråga. För det andra ska reglerna vara lättillgängliga för den som söker svaret på en rättslig fråga. För det tredje ska reglerna tillämpas på ett lojalt och korrekt sätt av de rättstillämpande organen. Om rättssystemet tillhandahåller tydliga, klara och pålitliga svar på frågor av rättslig karaktär råder rättssäkerhet.¹⁵

Uppsatsen ämnar att i analysdelen diskutera hur bestämmelsen om vuxna

¹¹ Jareborg, Nils, *Straffrättsideologiska fragment*, Iustus, Uppsala, 1992, s. 83.

¹² Peczenik Aleksander, *Vad är rätt?: om demokrati, rättssäkerhet, etik och juridisk argumentation*, 1. uppl., Fritze, Stockholm, 1995, s. 94.

¹³ Peczenik 1995, s. 91-94.

¹⁴ Peczenik 1995, s. 97.

¹⁵ Åke Frändberg, "Om rättssäkerhet" I: *Juridisk Tidskrift*, nr 2, 2000/01, s. 288.

som tar kontakt med barn i sexuellt syfte förhåller sig till rättssäkerhet och effektivitet. För att kunna hänvisa till rättssäkerhet behövs en definition av begreppet. Frändbergs förklaring används som utgångspunkt för uppsatsen. Valet görs på grund av att hans förståelse av rättssäkerheten tillhör den traditionella uppfattningen av begreppet.

1.3.2 Effektivitet

Effektivitet ställs ofta mot rättssäkerhet i den kriminalpolitiska debatten. Den traditionella tolkningen av effektivitet innebär att den som begår den straffbelagda gärningen i högre grad kan upptäckas och lagföras samt att straffstadgandet i sig minskar förekomsten av företeelsen. Claes Lernestedt, professor i straffrätt vid Uppsala universitet, menar att det finns ytterligare en faktor som kan inbegripas av effektivitet, att en kriminalisering ger statsmakten möjlighet att ge uttryck för ett starkt ställningstagande gentemot en viss företeelse.¹⁶ Problemet med de uppställda kraven är att de är svåra att mäta innan en kriminalisering gjorts. Därför anser Lernestedt, att handlingar som i förväg kan antas bli alltför svåra att upptäcka och lagföra inte bör kriminaliseras. Den avhållande effekten däremot, bör kunna mätas relativt fort, medan kriminaliseringens moralbildande effekt inte kan mätas förrän den fått verka under en period, menar Lernestedt.¹⁷

Nils Jareborg, professor emeritus i straffrätt vid Uppsala universitet och Josef Zila professor i straffrätt vid Örebro universitet menar att det viktiga inte är effektiviteten av ett enskilt straffstadgande utan att straffsystemet som helhet har ett visst mått av effektivitet. Om det gäller ett verkligt förkastligt beteende bör kriminalisering genomföras trots en förväntad verkningslös effekt.¹⁸ Jareborg menar att det finns olika anledningar till varför en kriminalisering kan bli ineffektiv. Faktorer som kan ha betydelse är allmänhetens okunnighet om straffbestämmelsen, begränsade resurser för myndigheterna och låg upptäcktsrisk för vissa brott. Medborgarnas syn på

¹⁶ Lernestedt, Claes, *Kriminalisering: problem och principer*, Iustus, Diss. Stockholm: Univ., 2003, Uppsala, 2003, s. 316.

¹⁷ Lernestedt 2003, s. 313-314.

¹⁸ Jareborg, Nils. & Zila, Josef., *Straffrättens påföljdslära*, TPB, Johanneshov, 2011, s. 75.

en bestämmelses straffvärde och rimlighet kan också påverka, då en lag inte automatiskt blir moralbildande.¹⁹

Allmänt inrymmer effektivitetsbegreppet krav på effektiva polismetoder och brottskontroll, ett effektivt utredningsförfarande från åklagarens sida, straffbestämmelser som är effektiva och en effektiv straffprocess. Effektivitet innebär att en åtgärd eller medel har den effekt som är eftersträvansvärd i ett särskilt fall. De uppställda åtgärderna och medlen karakteriseras av kostnadseffektivitet eller tidseffektivitet, beroende på vad ändamålet är. För att definiera innebörden av effektivitet måste ändamålet fastställas, i detta fall lagens syfte. Lagstiftarens syfte med en särskild lag ska beaktas på ett sådant sätt att det blir en effektiv tillämpning. Samtidigt ska domstolarnas avgöranden vara av kvalitet. Saknas kvalitet är förfarandet inte effektivt.²⁰ Om tyngdpunkten läggs på det brottsbekämpande syftet och dess effektivitet med lagföring kan rättssäkerhetsintresset riskeras. Utgångspunkten för en effektiv brottsbekämpning är att minimera antalet felaktigt friande domar samtidigt som utgångspunkten för rättssäkerheten är att minimera antalet felaktigt fällande domar. Vid kriminalisering, brottsbekämpning och lagföring är det därför viktigt att beakta dels ett effektivt förfarande och dels frågan om rättssäkerhet.²¹

1.4 Metod och material

För att uppnå uppsatsens syfte tillämpas flera metoder, i huvudsak en utveckling av rättsvetenskaplig metod. En introduktion till ämnesområdet görs för att ge läsaren en uppfattning över omfattningen av kontaktbrottet i Sverige. Som underlag används rapporter gjorda av fil. dr David Shannon, utredare för Brå, ”Vuxnas sexuella kontakter med barn via internet: omfattning, karaktär och åtgärder”²² samt ”Bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte: en uppföljning av tillämpningen av lagen från

¹⁹ Jareborg, Nils, *Allmän kriminalrätt*, Iustus, Uppsala, 2001, s. 47 och 55.

²⁰ *Domstolarna och rättssäkerheten: forskardag i Lund den 24 november 1981*, Rättsfonden, Stockholm, 1982, s. 52.

²¹ Eklund, Hans & Lindell, Bengt, *Straffprocessen*, 1. uppl., Iustus, Uppsala, 2005, s. 20.

²² Shannon, David, *Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet: omfattning, karaktär, åtgärder*, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Stockholm, 2007.

polisanmälningar till domar”. Dessutom redovisas statistik från Friends nätrapport år 2014, Netscan, Rädda barnen och Statens medieråd, ”Unga & medier 2012/13, fakta om barn och ungas användning och upplevelser av medier”. Vidare framställs fakta från en omfattande studie som genomförts i USA av forskare²³ för Crimes Against Children Research Center (CCRC) vid University of New Hampshire. Fakta läggs fram från en rapport sammanställd av ”Eu kids online”, ett multinationellt nätverk som arbetar med att undersöka säkerhetsrisker vid barns internetanvändning. I sammanhanget ska det tilläggas att ”Friends” är en icke-vinstdrivande organisation som arbetar för att stoppa mobbning. Netscan föreläser och upplyser om ungdomssajter som en plattform för vuxna som vill komma i kontakt med barn och ungdomar i sexuellt syfte. Rädda barnen är partipolitiskt obundna och arbetar för barns rättigheter. Samtliga organisationer driver därmed intressefrågor inom området och därför bör källkritik tillämpas vid analys av resultaten som statistikunderlagen visar.

Groomingprocessen utreds då den är central för att kunna diskutera och analysera den bakomliggande juridiska problematiken. Nationellt sett är det framförallt David Shannons forskning som är relevant. Kammaråklagare Ulrika Roglands²⁴ och psykologiprofessor Sven Å Christansons bok ”Jag kände mig speciell, grooming på internet” är också aktuell. På grund av bristen på svensk forskning inom ämnesområdet studeras även utländsk litteratur. De författare som använts som underlag är; Sarah Brown, docent vid Coventry University, Samantha Craven, doktorand vid Coventry University, Elizabeth Gilchrist, professor vid University of Kent, Elena Martellozzo, docent i kriminologi vid School of law, Middlesex University London, Anne-Marie McAlinden Professor i juridik vid School of law, Queen’s University Belfast och Suzanne Ost, docent vid Lancaster University. Urvalet av litteratur grundar sig på sökning i relevanta juridiska databaser och referenser i nämnda rapporter från Brå. Vidare används fakta

²³ Kimberly J. Mitchell, Lisa Jones, David Finkelhor och Janis Wolak.

²⁴ Vid den aktuella tidpunkten för intervjun (2014-05-06) var Ulrika Rogland verksam som kammaråklagare i Malmö. Med start sommaren år 2014 och sex månader framåt är hon tjänstledig och arbetar som målsägandebiträde.

från ”European online grooming project”, som är en studie som gjorts över förhållandet mellan grooming, unga människor och internet.

Eftersom uppsatsens syfte är att undersöka lagen om vuxnas kontakt med barn i sexuellt syfte utreds gällande rätt. Den rättsdogmatiska metoden används för att uppnå detta syfte. Metoden anger vilka rättskällor som ska, bör och får beaktas samt tolkas och systematiseras utifrån rättskälleläran. Gällande rätt består av ett nätverk av rättsregler som används som normer, för enskilda eller det allmännas handlingar.²⁵ Dessa normer formas av de allmänt accepterade rättskällorna, bestående av lag, förarbeten, praxis och doktrin, vilka också studeras i denna uppsats.²⁶ Syftet är också att undersöka lagens bakgrund och ändamål samt dess förhållande till rättssäkerhet och effektivitet. I detta hänseende får DS 2007:13, Prop. 2008/09:149, remissammanställningen och Lagrådsremissen ett dominerande utrymme. Detta görs för att se till det bakomliggande syftet och för att se vilka resonemang som fördes mot respektive för en kriminalisering av kontakt med barn i sexuellt syfte. Det ska påpekas att Justitiedepartementet troligtvis gör ett urval för hur stort utrymme respektive remissinstans får vid sammanställningen. Det är därför viktigt att vara medveten om det politiska syftets eventuella inverkan på framställningen.

Då internationell rätt och konventioner får allt större betydelse för vår nationella lagstiftning samt att Sverige ratificerat barnkonventionen och Lanzarotekonventionen skall de redogöras för. Vidare presenteras rådets rambeslut 2004/68/RIF om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi samt Europaparlamentet och Europeiska rådets direktiv 2011/93/EU om bekämpning av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi.

Den komparativa metoden används också, vilken i grunden innebär en jämförelse och försök till att förstå likheter samt skillnader mellan rättssystem. Metoden används för att se hur utländska rättsliga lösningar för

²⁵ Peczenik 1995, s. 167.

²⁶ Korling, Fredric & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2013, Kleineman Jan, s. 21.

grooming utformats. På så vis kan fördjupad kunskap om den specifika frågan erhållas.²⁷ Avsikten med uppsatsens komparativa del är inte att jämföra skilda juridiska landskap, utan att undersöka hur Storbritannien, Kanada, Norge och Finland valt att straffrättsligt reglera grooming. Länderna har valts på grund av att deras konstruktioner av kontaktbrottet är lik den svenska. Utgångspunkten är att se om skillnaderna i de utländska regleringarna skulle kunna vara lämpliga vid en tänkbar nationell omkonstruktion av den svenska bestämmelsen.

För att se hur domstolarna resonerat kring och tillämpat bestämmelsen, görs en rättsfallsstudie. Denna studie är ett försök till att tolka hur lagen praktiskt tillämpas. Avseende rättsfallsmaterialet saknas dock ett omfattande underlag, då det såvitt känt endast existerar ett fåtal tingsrättsdomar på området. Urvalsprocessen av rättsfall har genomförts genom en sökning på Infotorg Juridik med sökorden "grooming" respektive "kontakt med barn i sexuellt syfte" från år 2009 till maj år 2014, vid samtliga tingsrätter i Sverige. Vid sökning återfinns ett antal tingsrättsdomar som har kontakt med barn i sexuellt syfte som åtalspunkt. Det ska tilläggas att rättsfallen från underinstanserna inte har samma prejudicerande verkan som fall från HD men de ger ändå en uppfattning om hur lagen tillämpas. Avseende referaten så används initialer för målsägande och gärningsmän. I majoriteten av rättsfallen redogörs inte för påföljden. Straffpåföljderna inbegriper många olika brott och det går därför inte att utläsa den specifika påföljden särskilt för kontaktbrotten.

Vidare används en rättssociologisk metod, vilken handlar om relationen mellan rätt och samhälle. Ett externt perspektiv anläggs på rätten, där rätten är att betrakta som en standardiserad politik.²⁸ Rättssociologi kan genom empiri ge förklaringar till hur samhällsliga förhållanden påverkar rättsbildning och rättstolkning. Ett sådant perspektiv kan komplettera förståelsen för innebörden av grooming, lagens funktion i samhället och dess förhållande till rättssäkerhet och effektivitet. Med bakgrund av

²⁷ Valguarnera Filippo ur Korling & Zamboni 2013, s.141-143.

²⁸ Hydén Håkan ur Korling & Zamboni 2013, s. 207-210.

uppsatsens syfte är det relevant att påvisa just detta, därför har intervjuer gjorts för att bättre förstå kontexten och lagens effekt. För att erhålla en nyanserad förståelse räcker det inte att endast se till den rättsliga texten. Genom kvalitativa djupintervjuer undersöks vilken uppfattning praktiker har i frågan, med fokus på uppsatsens uppställda frågeställningar. Denna metod innebär en möjlighet att utifrån intervjuobjektets perspektiv öka förståelsen för problematiken kring grooming. Fokus är inte bredd och antal utan kvalité som presenteras efter den utvalda teoretiska ansatsen.²⁹ Då bestämmelsen är relativt ny görs intervjuer också för att upptäcka nya infallsvinklar. Utgångspunkten för intervjuerna är en semistrukturerad intervjumall som gör det möjligt att ställa samma frågor till respektive intervjuperson, men beroende av svaret kan intervjuerna få olika resultat.³⁰ Mallen bidrar till att kunna jämföra svar mellan intervjupersonerna samtidigt som det går att studera hur de utvecklar ämnet. Vid urvalsförfarandet gjordes efterforskning av relevanta intervjupersoner via olika hemsidor. Ett antal personer kontaktades med fokus på vikten av ett nyanserat underlag. Fyra personer valdes därför utifrån olika yrkeskategorier, som får representera olika delar av rättskedjan. De som intervjuats är Fredrik Seidevall, kriminalinspektör vid Rikskriminalpolisen, IT-brottssektionen gruppen mot sexuella övergrepp mot barn och barnpornografi; Kammaråklagare Ulrika Rogland i Malmö, profilerad åklagare för våld- och sexualbrott mot kvinnor och barn; Veronika Wasserman, målsägandebiträdet i fallet "Alexandramannen" samt Kristina Andersson som är chefsrådman vid Malmö tingsrätt. Underlaget för intervjufrågorna återfinns i bilaga B. Till sist används en kritisk rättsdogmatisk metod, vilket innebär att utifrån de slutsatser som dragits om gällande rätt utreda om rättsläget är otillfredsställande och på ett eller annat sätt bör ändras.³¹ Frågan om lagens framtida utformning analyseras utifrån ett de lege ferenda-perspektiv, vilket innebär att argumentationen tar sikte på hur en tänkbar framtida konstruktion bör eller kan tänkas utformas.

²⁹ Wästerfors, David & Sjöberg, Katarina (red.), *Uppdrag: Forskning: konsten att genomföra kvalitativa studier*, Liber, Malmö, 2008, s. 25.

³⁰ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2., [rev.] uppl., Liber, Malmö, 2011, s. 430.

³¹ Kleineman ur Korling & Zamboni 2013, s. 39-41.

1.5 Forskningsläge

Vuxna som tar kontakt med barn i sexuellt syfte är inget nytt fenomen. Begreppet som kallas för grooming inom forskningen refererar till den så kallade groomingprocessen och har varit föremål för forskning under många år. Mycket av den befintliga kunskapen bygger på internationella studier. Framförallt är det Sarah Brown, Samantha Craven, Elizabeth Gilchrist³², Anne-Marie McAlinden³³, Elena Martellozzo³⁴ och Suzanne Ost³⁵ som har forskat på ämnet. Vidare är Kimberly J. Mitchell, Lisa Jones, David Finkelhor och Janis Wolak³⁶ väl ansedda för deras forskningsarbete och omfattande undersökningar. Grooming är en företeelse som genom den tekniska utvecklingen har fått en delvis ny innebörd. Forskning kring kommunikationsteknologins betydelse för groomingprocessen är begränsad nationellt sett. Vidare är bestämmelsen om vuxna som tar kontakt med barn i sexuellt syfte en relativt ny lag, därför är svensk forskning om lagens effekter begränsad. Forskning som ligger till grund för lagstiftningen och uppföljning av densamma samt sambandet mellan internet och grooming är två kartläggningar från Brå som David Shannon gjort. I övrigt är området relativt utforskat i Sverige. Internationellt sett är ovan nämnda utländska författare aktuella även gällande internets påverkan på grooming.

Ett antal examensarbeten om grooming med olika sociologiska perspektiv finns på området. Men de examensarbeten som är av mer juridisk karaktär och behandlar grooming är, ”Grooming - Kontakt med barn i sexuellt syfte” av Stina Zakrisson, juristprogrammet vid Stockholms universitet, 2010;

³² Craven, S., Brown, S., Gilchrist, E, Sexual grooming of children. *Review of literature and theoretical considerations*. Journal of sexual aggression 12, 2006 och Craven, Samantha; Brown, Sarah; Gilchrist, Elizabeth, *Current Responses to Sexual Grooming: Implication for Prevention*. The Howard Journal Vol 46, No 1. pp. 60–71, 2007.

³³ McAlinden, Anne-Marie, *'Grooming' and the sexual abuse of children : institutional, Internet, and familial dimensions*, Oxford University Press, Oxford, 2012.

³⁴ Martellozzo, Elena, *Online child sexual abuse: grooming, policing and child protection in a multi-media world*, Routledge, Abingdon, 2012.

³⁵ Ost, Suzanne, *Child pornography and sexual grooming: legal and societal responses*, Cambridge University Press, New York, 2009.

³⁶ Mitchell, K. J, Finkelhor, D, och Wolak, J, *Risk factors and impact of online sexual solicitation of youth*. Journal of the American Medical Association, Vol. 285, No. 23, 2001. Kimberly J. Mitchell, Lisa Jones, David Finkelhor and Janis Wolak, *Trends in unwanted online experiences and sexting- final report*, 2010.

”Grooming, kontakt med barn i sexuellt syfte”, Paulina Daryazadeh, Juridiska institutionen vid Göteborgs universitet, 2010 och ”Kontakt med barn i sexuellt syfte - En undersökning med utgångspunkt i principen om ultima ratio” av Emma Wikström, juristprogrammet vid Lunds universitet, 2014. Såvitt känt finns inget examensarbete som undersöker grooming utifrån det syfte och de frågeställningar som är uppställda för denna uppsats.

1.6 Avgränsningar

Grooming är ett tämligen omfattande område med många möjliga infallsvinklar vilket gör att avgränsningar är nödvändiga. En fråga som är intressant i sammanhanget är skyddet av personlig integritet på internet ställt mot barn som skyddsintresse. Denna problemställning kommer inte att behandlas i uppsatsen då aspekten inte har direkt relevans för de uppställda frågeställningarna. Uppsatsen avgränsas till att behandla hur straffrätten används och bör användas för ämnesområdet, därmed kommer ingen redogörelse göras för hur kontakt med barn i sexuellt syfte ska behandlas inom de socialrättsliga och familjerättsliga dimensionerna. Av samma anledning redogörs inte för de olika myndighetsinsatser som gjorts för att förebygga kontaktbrott. Sexualbrotten i 6 kapitlet BrB kommer inte särskilt att behandlas, utan endast hänvisas till under kapitel fyra som behandlar gällande rätt. Vad gäller orsaker till varför någon begår sexualbrott mot barn görs ingen fördjupad redogörelse för teorier och modeller, då detta faller inom ramen för psykologi och inryms inte av denna studie.³⁷

1.7 Begreppsförklaring

1.7.1 Barn

Enligt FN:s barnkonvention är alla personer under arton år barn.³⁸ I följande uppsats definieras dock personer under femton år som barn. Utgångspunkten är den svenska sexualbrottslagstiftningen som har ställt upp

³⁷ För vidare läsning om sexualbrott mot barn rekommenderas Finkelhors modell från 1984, Marshall och Barbarees teori från 1990, Hall och Hirschmans modell från 1992 och Ward och Siegerts teorier från 2002.

³⁸ FN:s konvention om barnets rättigheter artikel 1.

femton år som gränsen för den sexuella självbestämmanderätten. En person under femton år kan enligt gällande rätt inte samtycka till sexuella handlingar. Vidare innebär det en kränkning att utsätta en person i denna åldersgrupp för en sexuell handling.³⁹ I uppsatsen benämns personer i åldersgruppen femton till sjutton år som ungdomar för att särskilja dem från barn, som saknar sexuell självbestämmanderätt. Slutligen benämns vuxna de som är över arton år, vilket är den svenska myndighetsåldern.

1.7.2 Grooming

Själva ordet ”grooming” har sitt ursprung i det engelska språket och betyder att sköta, ansa, trimma eller förbereda. I aktuellt sammanhang handlar det om att förbereda ett övergrepp.⁴⁰ Till dags dato finns det ingen vedertagen juridisk definition av begreppet grooming. Vid efterforskning har nedanstående definition visats vara mest aktuell, då den beskriver problematiken på ett koncist och uttömmande sätt. Definitionen används som utgångspunkt för förståelsen av ordet grooming i uppsatsen:

”(1) the use of a variety of manipulative and controlling techniques (2) with a vulnerable subject (3) in a range of interpersonal and social settings (4) in order to establish trust or normalize sexually harmful behaviour (5) with the overall aim of facilitating exploitation and/or prohibiting exposure”⁴¹

Det bör tilläggas att regeringen vid kriminaliseringen ansåg att uttrycket grooming inte var lämplig som svensk brottsbenämning. Ordet grooming har ingen vedertagen betydelse i det svenska språket och det ansågs även att brottsrubriceringen bör spegla vilken typ av handling som omfattas. Med bakgrund av detta valdes *kontakt med barn i sexuellt syfte* som brottsbenämning.⁴² I doktrin används begreppet sexuell grooming eller enbart grooming. I diskursen om sexualbrott mot barn har kritik riktats mot nämnda begrepp. Det påtalas att benämningen bör användas med försiktighet då det finns faror med en sådan kategorisering, för att den kan

³⁹ DS 2007:13, s. 15.

⁴⁰ Norstedts stora svensk-engelska ordbok 3., [utök.] uppl., Norstedts ordbok, Stockholm, 2000, ordet ”Groom”.

⁴¹ McAlinden 2012, s. 11.

⁴² Prop. 2008/90:149, s. 32.

främja stereotypa bilder av förövare. Samtidigt som själva begreppet grooming kan sända signaler om att det är ett beteende som är problematiskt istället för en specifik förövare.⁴³ Efter att ha uppmärksammat dessa problem kommer ändå begreppet grooming att användas i texten. Valet grundas på uppsatsens syfte som inte ämnar problematisera kring nämnda aspekter i sexualbrottsdiskursen. Dessutom görs det för enkelhetens skull, då begreppet grooming är den vardagliga benämningen av kontakt med barn i sexuellt syfte⁴⁴ och används både i doktrin och litteratur. Slutligen kommer även uttrycket ”kontaktbrott” att användas, med hänvisning till brott mot straffbestämmelsen.

1.8 Disposition

Uppsatsen är indelad i sju kapitel. I kapitel två behandlas problematiken med grooming, dels med statistik och dels med redogörelse för groomingprocessen. I kapitel tre följer en genomgång av konventionsrätt. Kapitlet inleds med beskrivning av delar ur barnkonventionen, detta följs av en kort redogörelse om europeiska rådets rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Vidare presenteras Europakonventionen om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp. Kapitel tre avslutas med beskrivning av Europaparlamentet och rådets direktiv om bekämpning av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi. I kapitel fyra presenteras gällande rätt och bakgrunden till införandet av den nya bestämmelsen om grooming. Vidare redogörs även för remissinstansernas yttranden samt Lagrådsremiss och Lagrådets yttrande. Kapitel fem behandlar särskilt grooming och internet. I kapitel sex görs en redovisning för norsk, engelsk, kanadensisk och finsk gällande rätt. I kapitel sju följer sedan en rättsfallstudie. Uppsatsens åttonde kapitel redogör för intervjuer med rikskriminalpolis, kammaråklagare från Malmö, målsägandebiträde i Alexandrafallet och chefsrådman vid Malmö tingsrätt. Slutligen görs en avslutande analys och slutsats i kapitel nio.

⁴³ McAlinden 2012, s. 3-5.

⁴⁴ <http://www.ne.se/grooming>

2 Problematiken med grooming

2.1 Statistik

För att belysa den faktiska omfattningen av grooming görs en redogörelse för statistik på området. Nedan redovisas för svensk, europeisk och amerikansk statistik.

2.1.1 Barns närvaro på internet

I en rapport från statens medieråd för år 2012/2013 undersöktes barns användning av medier. Underlaget för denna rapport bestod av två olika enkäter som sändes ut till 1 000 barn i åldern nio till tolv år och 1 000 barn i åldern tretton till arton år. Undersökningen visade att den genomsnittliga debutåldern för internetanvändning är tre år.⁴⁵ Av barnen i åldern tretton till sexton år var 71 procent aktiva på sociala medier och bland nio- till tolvåringarna var 61 procent aktiva. Facebook⁴⁶ var den överlägset populäraste sajten av de sociala medierna. Flickor använder generellt sociala medier i högre utsträckning än pojkar.⁴⁷ Från fjorton års ålder använder 94 procent av barnen internet dagligen.⁴⁸

Friends nätrapport för år 2014 har också kartlagt ungas närvaro på internet. I undersökningen deltog totalt 1 070 barn i åldern tretton till sexton år, varav 52 procent bestod av pojkar och 48 procent bestod av flickor. Av de totalt 1 070 barnen var 437 barn i åldern tio till tolv år och 633 i åldern tretton till sexton år.⁴⁹ Undersökningen visade att fyra av tio använde mobiltelefon, dator eller surfplatta mellan tre till sex timmar per dag. Vidare använde två av tio barn mobiltelefon, dator eller surfplatta mer än sex timmar per dag.

⁴⁵ Statens medieråd, *Unga & medier 2012/13, fakta om barn och ungas användning och upplevelser av medier*, s. 4.

⁴⁶ En social nätverkstjänst. Användarna kan skapa en personlig profil, lägga till andra användare som vänner och utbyta meddelanden.

⁴⁷ Statens medieråd, s. 7.

⁴⁸ Statens medieråd, s. 20.

⁴⁹ Friends nätrapport, s. 4.

Av denna tid användes 49 procent till att kommunicera via olika forum på internet såsom bland annat Facebook, Instagram⁵⁰ eller Kik^{51, 52}.

I en undersökning gjord av EU kids online tillfrågades barn i åldern nio till sexton år från 25 olika länder. Underlaget bestod av totalt 25 142 barn.⁵³ I snitt spenderar dessa barn 88 minuter online varje dag.⁵⁴ Vidare har 40 procent av barnen det senaste året letat efter nya vänner på internet.⁵⁵ 30 procent av barnen har haft internetkontakt med någon de inte tidigare varit bekant med, men endast i 9 procent av fallen har de senare träffats i verkligheten.⁵⁶

Tre omfattande amerikanska undersökningar har gjorts av CCCR som handlar om unga och internet, de presenterades år 2000, 2005 och 2010. Vid samtliga undersökningar har cirka 1 500 barn tillfrågats i åldern tio till sjutton år. Den senaste undersökningen visade att 97 procent av de amerikanska barnen har tillgång till internet i hemmet och att de i snitt spenderar två timmar online varje dag. 40 procent av dessa barn pratar med personer de inte träffat i verkligheten över internet.⁵⁷

2.1.2 Antal kontakter och mörkertal

År 2007 uppgav 30 procent av 7 500 tillfrågade ungdomar i högstadiet att de under det senaste året blivit kontaktade i sexuellt syfte. Mellan åren 2004 och 2006 gjordes 315 anmälningar där en person under arton år blivit utsatt för sexualbrott där kontakten inletts via internet.⁵⁸ Efter att lagen om vuxnas kontakt med barn i sexuellt syfte trädde i kraft sommaren 2009 fram till slutet av 2012 hade polisen registrerat totalt 617 anmälda brott mot

⁵⁰ Ett socialt nätverk och mobiltelefonapplikation för fotodelning.

⁵¹ Mobiltelefonapplikation för direkt textkonversation. Användare kan skicka eller ta emot meddelanden från personer på deras kontaktlista men istället för telefonnummer har varje användare ett alias.

⁵² Friends nätrapport, s. 6.

⁵³ Livingstone, Sonia, Haddon, Leslie, Görzig, Anke, Ölafsson, Kjartan, *Risks and safety on the internet: The perspective of European children, Full findings*, LSA, London, 2011, s. 2.

⁵⁴ Livingstone m.fl 2011, s. 12.

⁵⁵ Livingstone m.fl 2011, s. 16.

⁵⁶ Livingstone m.fl 2011, s. 26.

⁵⁷ Finkelhor m.fl 2010, s. 2-3.

⁵⁸ Shannon 2007, s. 8-10.

straffbestämmelsen.⁵⁹ Mörkertalet när det gäller sexualbrott mot barn är stort och Brå framhöll att det är högst sannolikt att den metod som användes för att identifiera relevanta polisanmälningar missade en hel del av de brott som faktiskt anmälts under perioden. Detta innebär att det faktiska antalet barn som vid undersökningsperioden blivit utsatta för sexuella övergrepp av den här typen kan förmodas vara avsevärt högre än det antal fall som ingår i Brå:s material. Trots att det befintliga underlaget inte medger några klara slutsatser om i vilken omfattning barn kontaktas i sexuellt syfte, står det klart att barn utsätts för sexuella övergrepp som föregåtts av kontakter över internet.⁶⁰

30 procent av de som uppgett att de blivit kontaktade i sexuellt syfte bestod till 97 procent av flickor, enligt Brås undersökning från år 2007. Brås rapport från år 2013 visade att av de anmälda kontakterna var barnet i 80 procent av fallen en flicka i åldern mellan tio och fjorton år.⁶¹ Vidare var de flickor som blivit kontaktade i hög grad så kallade högriskbarn, vilket innebär att de på grund av psykologiska och sociologiska faktorer och förutsättningar är extra sårbara.⁶² Flickor som till exempel blivit utsatta för mobbning är mer mottagliga än andra för kontakt med okända personer via internet.⁶³

I undersökningen gjord av medierådet ställdes frågan "Har det hänt att någon mot din vilja har kontaktat dig på nätet för att prata om sex under det senaste året?" till barnen mellan tolv och sexton år. 25 procent av flickorna och 10 procent av pojkarna svarade ja på frågan. I den mån det inträffat var det oftast en okänd person som tagit initiativ till kontakten.⁶⁴

Enligt EU kids online har 7 procent av de europeiska barnen fått meddelanden med sexuellt innehåll skickade till sig över internet.⁶⁵ Den

⁵⁹ Shannon 2013, s. 19.

⁶⁰ Shannon 2007, s. 64.

⁶¹ Shannon 2013, s. 22.

⁶² Shannon 2007, s. 16.

⁶³ <http://www.bra.se/bra/nytt-fran-bra/arkiv/apropa/2010-07-01-mobbning-kan-kopplas-till-sexuell-utsatthet-pa-natet.html>

⁶⁴ Statens medieråd, s. 4.

⁶⁵ Livingstone m.fl 2011, s. 75.

senaste amerikanska undersökningen visade att 9 procent av ungdomarna i USA hade blivit kontaktade i sexuellt syfte. Av dessa 9 procent var två tredjedelar flickor.⁶⁶ Andelen pojkar ansågs dock relativt hög med tanke på den övergripande statistiken gällande sexualbrott. Att det handlar om barn som ofta är extra sårbara konstaterades vid den första undersökningen. Av de barn som blivit kontaktade analyserades vilka faktorer som är förknippade med en ökad risk för sexuella kontakter över internet. Bland dessa visade det sig att ungdomar med en hög problembelastning löpte större risk att utsättas för sexuella kontakter än ungdomar med färre sociala/psykologiska problem. Problembelastning mättes bland annat i termer av utsatthet för annan viktigmisering och förekomst av depression.⁶⁷

2.1.3 Gärningsmannens tillvägagångssätt

I 70 procent av fallen inleddes kontakten via olika forum på internet, enligt Brå. I övriga fall har kontakt gjorts via mobil- och hemtelefon eller vid direkt möte. Det sexuella innehållet utgjorde till 60 procent av från gärningsmannen sexuellt ställda frågor eller konversation med sexuell prägel. I 10 procent av fallen hade barnet poserat framför en webbkamera eller skickat bilder av sexuell natur. Gärningspersonen hade skickat bilder av sexuell natur i 17 procent av fallen. Kontakten inleds vanligtvis av en för barnet tidigare okänd person. Vid förundersökningarna som gjorts har det visat sig att gärningspersonen nästan alltid är en man. Av dessa män är 50 procent i åldern 20 till 40 år. De äldsta var i 70-årsåldern. Ungefär en fjärdedel av de misstänkta gärningsmännen hade tidigare blivit lagförda för sexualbrott.⁶⁸ Enligt Rädda barnen uppgår antalet män i Sverige som regelbundet söker kontakt med barn i sexuellt syfte till mellan 400 och 500. Högre siffror har presenterats från Netscan som menar att antalet uppgår till 4000.⁶⁹ Det ska framhållas att det är mycket svårt att statistiskt uppskatta det verkliga antalet män som kontaktar barn i sexuellt syfte.⁷⁰

⁶⁶ Finkelhor m.fl 2010, s. 4.

⁶⁷ Finkelhor m.fl 2001, s. 1.

⁶⁸ Shannon 2013, s. 21-22.

⁶⁹ DS 2007:13, s. 30.

⁷⁰ Prop 2008/09:149, s. 10.

2.1.4 Från anmälan till dom

Av förundersökningsmaterialet som Brå tagit fram hade endast ett möte skett mellan barn och gärningsman i 16 procent av de anmälda kontakterna. Vid 13 procent av de 617 anmälda kontaktbrotten hade gärningsmannen gjort en konkret åtgärd för att ett möte skulle äga rum. I 50 procent av fallen var upptäcktsättet för brottet att barnet hade talat om för någon om vad som skett. Oftast var denna person en förälder. Drygt 30 procent hade upptäckts på annat sätt, exempelvis genom att en förälder hittat meddelanden eller bilder av sexuellt innehåll på barnets dator eller mobiltelefon. 10 procent av kontakterna hade uppdagats vid pågående polisutredning.⁷¹

Från lagens ikraftträdande den 1 juli 2009 till slutet av 2012 har som tidigare nämnts 617 anmälda brott mot bestämmelsen registrerats. Under samma period inleddes 331 förundersökningar för kontakt med barn i sexuellt syfte.⁷² Av de kontakter som polisen registrerat som kontakt med barn i sexuellt syfte har 32 stycken lett till åtal, men endast 5 resulterade i lagföring. Totalt lades 30 procent av förundersökningarna ned på grund av att det inträffade inte ansågs vara ett brott som hör under allmänt åtal.⁷³ Brå konstaterade att en central anledning till glappet mellan antalet anmälningar och lagförda brott mot straffbestämmelsen, var att de grundläggande rekvisiten inte kunnat styrkas.⁷⁴

2.2 Groomingprocessen

Ett tillvägagångssätt har fastställts och kallas i sexualbrottslitteraturen för groomingprocessen. Traditionellt sett har grooming oftast begåtts av någon i barnets närhet. Forskning visar att en betydande del av sexualbrott mot barn vanligtvis sett sker inom familj, släkt, skola, ungdomshem eller liknande.⁷⁵

⁷¹ Shannon 2013, s. 21-22.

⁷² Shannon 2013, s. 19-20.

⁷³ Shannon 2013, s. 23-25.

⁷⁴ Shannon 2013, s. 59.

⁷⁵ Shannon 2007, s. 21-22.

Vidare har tre typer av strategier inom groomingprocessen identifierats i doktrinen.⁷⁶

- ❖ Självgrooming
- ❖ Grooming av miljö och närstående
- ❖ Grooming av barn⁷⁷

Självgrooming syftar till rättfärdigandet eller förnekandet av ett kriminellt beteende hos gärningsmannen. Detta leder till att gärningsmannen inte ser grooming som något opassande och på så vis rättfärdigas de kontaktförsök som görs. Självgrooming spelar en roll i steget från motivet att sexuellt utnyttja ett barn till att faktiskt kontakta ett barn. Vidare påverkas självgrooming sannolikt av omgivningens och barnets respons, och framgången respektive misslyckandet i försöket att göra barnet till ett offer. "Framgång" resulterar troligtvis i vidare rättfärdigande av gärningsmannens handlingar och som motivation till att begå brott. "Misslyckande" resulterar sannolikt i att personen avstår från att begå brott eller utvecklar sina strategier för bättre framgång vid nästa försök. Detta beteende kan vara exempel på kognitiva förvrängningar hos förövaren, vilket kan innebära att gärningsmannen tror att barnet förförde istället för tvärtom. Teorin om självgrooming kan ses som en inledande del av groomingprocessen där förövaren eliminerar eventuella psykologiska hinder mot att kontakta ett barn i sexuellt syfte.⁷⁸

Grooming av miljö och närstående innebär att sexualbrottsförövare identifierar särskilt sårbara barn. Barnsexförbrytare har ofta en speciell förmåga att identifiera dessa barn som exempelvis kan ha dåliga hemförhållanden, få vänner eller andra sociala problem. För att få tillgång till ett sådant offer bearbetar förövaren omgivning och närstående. Gärningsmannen kan exempelvis integrera sig i barnets omgivning, genom att bygga upp och skapa förtroende.⁷⁹

⁷⁶ Craven m.fl. 2006, s. 291.

⁷⁷ Orden är fritt översatta från de engelska definitionerna: Self-grooming, Grooming the environment and significant others och Grooming the child.

⁷⁸ Craven m.fl. 2006, s. 292.

⁷⁹ Craven m.fl. 2006, s. 293.

Grooming av barn syftar till en manipulationsprocess som sker långsamt och som successivt trappas upp så att barnet gradvis blir mindre känsligt för kontakt och sexuella inviter samtidigt som distans mellan barnet och föräldrar uppkommer.⁸⁰ De skyddande funktionerna som föräldrar och andra vuxna utgör i barnets närhet försvinner därmed.⁸¹

Tre olika typer av gärningsmän har identifierats och benämns som: intimitetssökande, anpassningsbara eller hypersexuella. Vanligt för *intimitetssökande gärningsmän* är att de sällan fällts för sexualbrott mot barn tidigare. De ser sin kontakt med barnet som en ömsesidig relation och använder sällan falsk identitet. Kontakt pågår vanligtvis under en lång tid innan ett möte sker för att vidareutveckla relationen. Vidare är det ovanligt att den här typen av gärningsmän har sexuella bilder på barn i sin dator.⁸² *Anpassningsbara gärningsmän* har ofta begått sexualbrott mot barn tidigare och försvarar sina handlingar genom att betrakta offren som mogna och kapabla att ta hand om sig själva. Vidare anpassar de sin personlighet och taktik beroende på barnets reaktioner. Den här gruppen är ofta riskmedvetna och kan använda en särskild dator eller mobil enbart för att kontakta barn.⁸³ Till sist har *hypersexuella gärningsmän* störst sannolikhet att använda falsk identitet vid kontakten med barn. Deras groomingprocess fortlöper i hög takt och med mycket sexualiserat innehåll. Dessa gärningsmän försöker sällan träffa barnet offline men har ofta en omfattande samling med barnpornografi.⁸⁴

Kommunikationsteknologins framväxt under 2000-talet har utökat möjligheterna för vuxna som vill ta kontakt med barn i sexuellt syfte. Utvecklingen påverkar det traditionella synsättet på groomingprocessen och det blir allt svårare att utröna gärningsmannastrategier. Det finns idag ingen

⁸⁰ Craven m.fl. 2006, s. 293-294.

⁸¹ Ost 2009, s. 33.

⁸² Webster, Stephen, Davidson, Julia, Bifulco, Antonia, Gottschalk, Petter, Caretti, Vincenzo, Pham, Thierry, Grove-Hills, Julie, Turley, Caroline, Tompkins, Charlotte, Ciulla, Stefano, Milazzo, Vanessa, Schimmenti, Adriano, Craparo, Giuseppe, *European Online Grooming Project: Final Report*, 2012, s. 81.

⁸³ Webster m.fl 2012, s. 83.

⁸⁴ Webster m.fl. 2012, s. 85.

empirisk data som undersökt alla aspekter av grooming som inkluderat samtidens teknik. Vad som har visats är att gemensamt för ovanstående tillvägagångssätt är att de huvudsakligen har tre syften, för det första att bryta ner barnets motstånd mot att medverka i sexuella aktiviteter *online*. För det andra att skapa en situation *offline* där sexuella övergrepp kan äga rum. Det tredje syftet är att göra det *mindre sannolikt att barnet berättar om övergreppen*.⁸⁵

2.2.1 Sexuella aktiviteter online

Kontakt skapas via olika internetforum där barn är aktiva, såsom Facebook, Instagram och Kik. Den vuxne utger sig ofta för att vara någon annan och använder sig av olika alias, eller utger sig för att vara ett barn i nära ålder.⁸⁶ En selektionsprocess används som innebär att ju fler personer den vuxne tar kontakt med desto större sannolikhet att kontakt upprättas med ett barn som är mottaglig för det tillvägagångssätt som valts. Det är vanligt att de barn som svarar på kontaktförsöken ofta är mer sårbara på grund av psykologiska och sociala förutsättningar. I många fall rör det sig om barn som sedan tidigare varit i kontakt med BUP eller socialtjänsten.⁸⁷ Dessa barn har ofta dåligt självförtroende, dålig självkänsla eller är känslomässigt avtrubbade. På så vis uppstår en så kallad självselektion som offer, eftersom de barn som svarar på kontaktförsöken är mottagliga för kontakten i sig.⁸⁸

Kontakten följs av att en fördjupad relation byggs upp. Därmed skapas ett emotionellt band mellan parterna. Genom att förövaren visar engagemang och intresse för barnet skapas ett förtroende, barnet upplever inte längre den vuxna som en främling. Förtroendet leder till att motstånd mot att lämna ut telefonnummer och personliga uppgifter försvagas. Den nära relation som utvecklas mellan den vuxna och barnet gör att det samtidigt skapas distans

⁸⁵ Rogland & Christanson 2012, s. 61.

⁸⁶ McAlinden 2012, s. 102.

⁸⁷ Shannon 2007, s. 13.

⁸⁸ Ost 2009, s. 33-34.

till närstående i barnets miljö, vilket minskar sannolikheten för att kommande övergrepp upptäcks.⁸⁹

Kontakten förflyttas efterhand till privata samtalsrum på internetsidor eller till kommunikation över telefon. Förövaren använder sig av lockmedel såsom tillgivenhet, ömhetsbetygelser, pengar eller gåvor. Parallellt pågår en normaliseringsprocess, till exempel kan förövaren påstå att barnets kompisar har ställt upp på liknande saker. Det finns många olika tillvägagångssätt vad gäller den psykologiska groomingen. Men det huvudsakliga syftet är att försvaga barnets motstånd eller tvivel samtidigt som ett sexuellt beteende normaliseras mellan barnet och förövaren.⁹⁰ När förtroende väl har etablerats trappas de sexuella aktiviteterna på internet eller telefon gradvis upp. De består ofta av sexuella frågor och konversationer, instruktioner till att barnet ska klä av sig och uppträda sexuellt, skicka sexuella bilder eller visa upp sig i webbkamera.⁹¹ Forskning visar att det är betydligt vanligare att barn råkar ut för övergrepp som sker online än att de utsätts för sexualbrott vid fysiska möten med personer de kommit i kontakt med via internet.⁹²

2.2.2 Sexuella övergrepp offline

Normaliseringsprocessen i kombination med det ständigt växande förtroendet ökar sannolikheten för att ett fysiskt övergrepp ska äga rum.⁹³ Groomingprocessen är mycket varierad och kan pågå olika länge. Det som däremot är gemensamt för processen är att de som groomar förfinar sina färdigheter utifrån vad som fungerat bra och mindre bra i de tidigare kontakterna.⁹⁴ Genom övertalning och påtryckning, ofta i kombination med tidspress, förebyggs eventuella tveksamheter från barnets sida. Gärningsmannen sätter upp en tidsram eller en sista tidpunkt för hur lång tid barnet har på sig att agera, det kan handla om att skicka en sexuell bild eller

⁸⁹ Shannon 2007, s. 22.

⁹⁰ Ost 2009, s. 34-35. McAlinden 2012, s. 102.

⁹¹ Rogland & Christanson 2012, s. 61.

⁹² Shannon 2013, s. 31.

⁹³ Ost, 2009, s. 38.

⁹⁴ Webster m.fl. 2012, s. 42.

att träffas i verkligheten. På grund av tidspressen kan barnet påverkas att handla ogenomtänkt och får svårt att se konsekvenserna av sitt handlande. Den som utsätts för grooming vill inte skada det förtroende som vuxit fram eller göra ”sin nya vän” besviken och på så vis nås slutligen en överenskommelse om ett personligt möte.⁹⁵ I detta stadium av processen kan gärningsmannen vid sammanträffande begå sexualbrott mot barnet utanför internet och telefon. Det handlar om sexuella handlingar på den vuxnes villkor och sexualbrott såsom våldtäkt av barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp av barn eller sexuellt ofredande av barn kan äga rum. Gärningsmannen behöver sällan använda sig av våld då barnet redan är försatt i en situation där han/hon upplever att det inte går att värja sig.⁹⁶

Även efter att övergrepp har inträffat offline, genom ett personligt möte, kan den sexuella groomingen fortlöpa online. Detta sker från gärningsmannens sida dels för att möjliggöra fortsatta övergrepp och dels för att säkerställa att barnet inte berättar om vad som skett.⁹⁷

2.2.3 Mindre sannolikt att barnet berättar

Den vuxne kan exempelvis göra gällande att barnet är ansvarig för det inträffade, då barnet inte gjort något aktivt för att få övergreppen att sluta. Gärningsmannen gör barnet på så vis till medskyldigt.⁹⁸ Barn blir lurade och manipulerade särskilt då de inte har samma skyddsmekanismer, riskmedvetande, erfarenhet eller kunskap som en vuxen person har. Barn förstår inte mekanismerna i groomingprocessen och de manipulationsstrategier som gärningsmannen använder sig av, som ett resultat av detta känner många barn skuld känslor över vad som inträffat.⁹⁹ Skuld känslorna leder i sin tur till skamkänslor vilket gör att de som drabbats väljer att inte tala om det som skett. Ett avslöjande uppfattas som mycket skamligt.¹⁰⁰ Barn försöker ofta förtränga vad som inträffat, i förlängningen

⁹⁵ Rogland & Christianson 2012, s. 77-79.

⁹⁶ Rogland & Christianson 2012, s. 145.

⁹⁷ Ost 2009, s. 35.

⁹⁸ Ost 2009, s. 35.

⁹⁹ Rogland & Christianson 2012, s. 144.

¹⁰⁰ Martellozzo 2012, s. 29.

kan detta leda till psykiska problem. Ett barn som blivit utsatt för grooming, framförallt av någon de haft förtroende för, vågar vanligtvis inte berätta om det som skett förrän de blivit vuxna.¹⁰¹ Vidare vill en del barn skydda sina föräldrar från att få reda på vad som skett, vilket hänger ihop med de skuld- och ansvarskänslor som uppkommit under groomingprocessen. En annan faktor som visats är att om barn inte är säkra på att de kommer att bli trodda om de berättar om vad som ägt rum, då väljer de istället att inte vittna om saken.¹⁰² Dessutom bidrar normaliseringsprocessen till att många barn inte uppfattar att det som inträffat är brottsligt eller ens felaktigt. Slutligen kan det konstateras att anledningarna till att barn inte berättar är många och komplexa.¹⁰³

¹⁰¹ McAlinden 2012, s. 36.

¹⁰² Craven m.fl. 2006, s. 296.

¹⁰³ Martellozzo 2012, s. 29-30.

3 Konventionsrätt

3.1 Barnkonventionen

I november år 1989 antog FN:s generalförsamling konventionen om barnets rättigheter, en komplettering till skyddet för de mänskliga rättigheterna. Barnkonventionen ratificerades utan några reservationer av Sverige i juni år 1990.¹⁰⁴ Genom ratificering har Sverige åtagit sig att garantera barns rättigheter i landet enligt de bestämmelser som konventionen ställer upp. Reglerna är principiellt tillämpliga på varje individ upp till arton år, med undantag från de länder som har en tidigare myndighetsålder enligt respektive nationell lagstiftning.¹⁰⁵ Dessutom tar barnkonventionen hänsyn till barns sårbarhet och utsatthet, bland annat genom kravet på att skydda barn mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder ska vidtas för att motverka att barn utnyttjas för olaglig sexuell handling, prostitution, olaglig sexuell verksamhet, utnyttjas i pornografiska föreställningar eller pornografiskt material.¹⁰⁶

3.2 Europeiska rådets rambeslut 2004/68/RIF

I december år 2003 tog rådet rambeslutet om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi.¹⁰⁷ Beslutet innehåller minimiregler om vilka gärningar som utgör straffbara förfaranden med barnpornografi och sexuellt utnyttjande av barn samt vilka straffrättsliga påföljder som gärningarna ska kunna leda till. Vidare finns bestämmelser som reglerar rättigheter för brottsoffer. Rambeslutet införlivades i svensk rätt och trädde i kraft i april år 2005.¹⁰⁸

¹⁰⁴ UD, *Sveriges överenskommelse med främmande makter*, SÖ 1990:20, s. 1.

¹⁰⁵ Barnkonventionen artikel 1.

¹⁰⁶ Barnkonventionen artikel 34.

¹⁰⁷ Europeiska unionens råd 2004/68/RIF.

¹⁰⁸ Prop. 2004/05:45, *En ny sexualbrottslagstiftning*.

3.3 Lanzarotekonventionen

År 2007 antogs konventionen om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp, även kallad Lanzarotekonventionen.¹⁰⁹ Sverige undertecknade konventionen samma år.¹¹⁰ I juli år 2013 ratificerades konventionen i Sverige.¹¹¹ Syftet med konventionen är att bekämpa och arbeta preventivt mot sexuella övergrepp och sexuell exploatering av barn samt att gynna såväl internationellt som nationellt arbete i nämnda frågor.¹¹² Konventionen innehåller bestämmelser om jurisdiktion, brottsutredning, åtal och andra processrättsliga regler. De straffrättsliga bestämmelserna bygger till viss del på rådets rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi, som redogjordes för under föregående avsnitt. Lanzarotekonventionen går dock längre och kräver uttryckligen en kriminalisering av kontakt med barn i sexuellt syfte i artikel 23:

”Each Party shall take the necessary legislative or other measures to criminalise the intentional proposal, through information and communication technologies, of an adult to meet a child who has not reached the age set in application of Article 18, paragraph 2, for the purpose of committing any of the offences established in accordance with Article 18, paragraph 1.a, or Article 20, paragraph 1.a, against him or her, where this proposal has been followed by material acts leading to such a meeting.”¹¹³

Uppsåtliga förslag om att stämma träff med barn via exempelvis internet i syfte att begå sexuella övergrepp förbjuds. Detta förslag ska sedan följas av ett konkret handlande som leder fram till en sådan träff. Något krav på att kriminalisera kontakter eller kommunikation uppställs därmed inte.¹¹⁴

¹⁰⁹ Hädanefter refererad till som Lanzarotekonventionen.

¹¹⁰ Prop. 2008/09:149, s. 11.

¹¹¹ <http://www.regeringen.se/sb/d/17629/a/220421>.

¹¹² Prop. 2008/09:149, s. 10.

¹¹³ Europeiska konventionen om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp artikel 23.

¹¹⁴ Prop. 2008/09:149, s. 10.

3.4 Europaparlamentets och Europeiska rådets direktiv 2011/93/EU

I december år 2011 antogs Europaparlamentets och europeiska rådets direktiv om bekämpning av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi. Direktivet ersatte det tidigare nämnda rambeslutet¹¹⁵ och var till viss del inspirerat av Lanzarotekonventionen. Bland annat kriminaliserades grooming i artikel 6 och lyder enligt följande:

”1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att följande uppsåtliga handlingar är straffbelagda:

Förslag som en vuxen ger med hjälp av informations- och kommunikationsteknik i syfte att träffa ett barn som inte uppnått åldern för sexuellt självbestämmande för att begå något av de brott som avses i artiklarna 3.4 och 5.6 ska, om detta förslag har följts av faktiska handlingar som leder till ett sådant möte, vara belagt med ett maximistraff på minst ett års fängelse.

2. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att det är straffbart för en vuxen att med hjälp av informations- och kommunikationsteknik försöka begå något av de brott som avses i artikel 5.2 och 5.3 genom att kontakta barn som inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande i syfte att tillhandahålla barnpornografiskt material som avbildar det barnet.”

Ett gemensamt uttalande framställdes i bilagan till förslaget i lagstiftningsresolutionen, där uppmärksammades särskilt ”kontaktsökning med barn för sexuella ändamål”. Det påpekades att brottet visserligen existerade på olika sätt i medlemsstaternas nationella lagstiftningar, antingen som försök till brott, förberedelse till brott eller som en särskild form av sexuellt övergrepp. Europaparlamentet och rådet riktade en uppmaning till medlemsstaterna att se över brottsrubriceringen över kontaktsökning med barn för sexuella ändamål. Om det ansågs nödvändigt rekommenderades att korrigera och förbättra den nationella regleringen för att eliminera de rättsliga kryphål som skulle kunna tänkas existera.¹¹⁶

¹¹⁵ 2004/68/RIF.

¹¹⁶ Betänkande om förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om upphävande av rambeslut 2004/68/RIF, se bilagan.

4 Brottsbalkens reglering

4.1 Bakgrund

Att vuxna tar kontakt med och utnyttjar barn i sexuella syften är ingen ny företeelse. Teknikutvecklingen och internets framväxt under de senaste 20 åren har dock skapat nya möjligheter för vuxna som vill utveckla sexuella relationer med barn. Via internet har nya mötesplatser för kontakter uppstått. Det talas om det nya nätverkssamhällets betydelse för relationer och sexualitet samt att det existerade en stor brist på kunskap inom området.¹¹⁷ Rädda barnen uppmärksammade år 2005 det kunskapsglapp som fanns hos myndigheter och allmänhet kring groomingprocessen. De framhöll att kunskapen är av betydelse för att kunna arbeta preventivt mot grooming.¹¹⁸ Rädda barnen framhävde även att grooming ökar och påpekade att regeringar måste bli medvetna om behovet av ny lagstiftning för att bland annat möta internets framväxt. Rädda barnen visade på att Storbritannien nyligen infört lagstiftning för att komma åt grooming och att andra länder borde följa deras exempel.¹¹⁹

Frågan om en kriminalisering av vuxna som kontakter barn i sexuellt syfte väcktes nationellt i flera riksdagsmotioner och diskuterades i justitieutskottets betänkande.¹²⁰ Regeringen beslutade år 2006 att utreda grooming.¹²¹ Uppdraget bestod av översyn av strafflagstiftningens tillämplighet på företeelsen. Utredningen genomfördes parallellt med Brås kartläggning om vuxnas sexuella kontakter med barn via internet.¹²² Promemorian överlämnades och resulterade i förslag till ny bestämmelse i brottsbalken om straffansvar för kontakt med barn i sexuellt syfte med lydelsen:

¹¹⁷ Statens folkhälsoinstitut, *Ungdomar och sexualitet, en forskningsöversikt*, 2005, s. 36.

¹¹⁸ Rädda barnen, *Position paper regarding online images of sexual abuse and other Internet-related sexual exploitation of children*, 2005, s. 21.

¹¹⁹ Rädda barnen 2005, s. 8.

¹²⁰ Justitieutskottets betänkande, 2004/05:JuU16, *Sexualbrotten*.

¹²¹ DS 2007:13, s. 1.

¹²² DS 2007:13, s. 19-10.

“Den som har kontakt med ett barn under 15 år i syfte att begå ett brott enligt detta kapitel mot barnet döms för kontakt med barn i sexuellt syfte till böter eller fängelse i högst ett år.”¹²³

Det föreslogs att kontakter med barn skulle kriminaliseras endast i de fall då den vuxne avser att begå ett sexualbrott mot ett barn. För straffansvar skulle det inte krävas att planeringen av detta brott har gått så långt att gärningsmannen har bestämt sig i fråga om tillvägagångssätt, tid eller plats. Vidare ansågs det inte lämpligt att brottet skulle straffbeläggas som ett förberedelsebrott då det skulle innebära en särreglering av förberedelseansvaret för en viss brottstyp, nämligen sexualbrott mot barn. Av samma anledning ansågs det inte heller aktuellt att utöka försöksansvaret vid denna typ av gärningar i form av en undantagsregel med innebörden att försökspunkten skall anses nådd i ett tidigare skede än vad som annars anses vara fallet. Inte heller ansågs det passande att konstruera brottet som ett självständigt försöksbrott med hänsyn till att de skador som kriminaliseringen avser förhindra kan orsakas av handlingar av olika karaktär. Istället rekommenderades att brottet konstrueras som ett självständigt fullbordat brott.¹²⁴

Sammanfattningsvis föreslogs straffansvar för vuxna som tar kontakt med barn om syftet med kontakten är att begå ett sexualbrott mot barnet. Straffansvar borde enligt förslaget inträda på kontaktstadiet. Om straffansvaret skulle förläggas till ett senare skede, exempelvis då den vuxne och barnet träffas i verkliga livet, skulle den vuxnes agerande, i det tidigare skedet, att känslomässigt knyta barnet till sig vara straffritt. Straffansvar föreslogs gälla för de som kontaktar barn under femton år, med hänvisning till den sexuella självbestämmanderätten. Utformningen skulle förslagsvis bli teknikneutral. Vidare skulle det inte krävas att den vuxne tagit initiativ till kontakt eller att kontakterna skett ett visst antal gånger eller haft ett visst innehåll. För straffansvar ansågs det inte lämpligt att kräva att det kan styrkas vilken typ av sexualbrott den vuxne förövaren haft för avsikt att

¹²³ DS 2007:13, s. 17.

¹²⁴ DS 2007:13, s. 131-132.

begå mot barnet. Det ansågs medföra stora bevisproblem eftersom gärningsmannens planering i många fall inte då framskridit så långt att det går att styrka exakt vilken typ av tänkt gärning som föranlett kontakterna.¹²⁵

Syftet med lagförslaget var att stärka skyddet för barn och ungdomar mot att utsättas för sexuella övergrepp. Syftet var också att förebygga att barn skadas av vuxna personer som de lär känna över internet och att öka medvetenheten om grooming. Förslaget omfattade även förebyggande åtgärder av olika slag. Det föreslogs att vid kommande revidering av läro- och kursplaner överväga att införa undervisning om faror förknippade med internetkontakter. Det ansåg att det fanns behov för att i större utsträckning verka för bättre övervakning och striktare användarreglering på internet samt att inom polisen inrätta en särskild enhet som skulle arbeta med dessa frågor. Det ansågs att kriminaliseringen var befogad då några alternativa åtgärder för att motverka företeelsen inte skulle vara tillräckliga. Vid bedömningen konstaterades att det är fråga om handlingar som tidsmässigt befinner sig i ett förberedande skede i förhållande till det tänkta fullbordade sexualbrottet. Å ena sidan gäller det handlingar som objektivt sett inte behöver innefatta några i sig skadliga eller kränkande moment. Å andra sidan är det fråga om agerande som saknar legitimitet och som riktar sig mot en särskilt utsatt grupp med allvarliga konsekvenser som följd.¹²⁶

Ändamålet med lagförslaget var också att uppnå en avskräckande och moralbildande effekt hos allmänheten samt en ökad medvetenhet för grooming. Det påtalades att med en ökad medvetenhet tilltar också benägenheten att anmäla. För att uppnå en effektiv kriminalisering påpekades det att polisen ska utnyttja de befintliga resursmöjligheterna genom användning av provocativa arbetsmetoder i syfte att samla bevis mot misstänkta gärningsmän.¹²⁷ Diskussion fördes kring det faktum att en straffsanktion bör utgöra ett effektivt medel för att motverka ett icke önskvärt beteende, i detta fall vuxna som tar kontakt med barn i sexuellt

¹²⁵ DS 2007:13, s. 137.

¹²⁶ DS 2007:13, s. 14.

¹²⁷ DS 2007:13, s. 16.

syfte. Det framhölls att det är svårt att göra säkra bedömningar redan innan en kriminalisering är genomförd. Det är först när ett straffstadgande fått verka en tid som effekterna med större säkerhet kan observeras. Den moralbildande effekten kan dessutom först uppnås när kriminaliseringen hunnit verka en tid. Resonemang fördes kring huruvida det är lämpligt att kriminalisera ett beteende om effekterna skulle bli mer eller mindre verkningslösa. Det påtalades att förekomsten av de som kontaktar barn i sexuellt syfte troligtvis skulle minska då en kriminalisering har en avskräckande och moralbildande effekt.¹²⁸

Vad gäller straffvärdet ansågs det rimligt att det bör variera beroende på hur långt framskriden den vuxnes planering varit och vilket slags brott som den vuxne haft i åtanke att begå mot barnet. Det talades om att det handlar om ageranden som ännu inte ligger så långt fram i händelseutvecklingen att försökspunkten för något kriminaliserat handlande är nådd. Straffskalan föreslogs till böter eller fängelse i högst ett år. För påföljdsvalet föreslogs att omständigheterna i det enskilda fallet skulle avgöra. Ju högre straffvärde brottet har, desto starkare skäl för fängelse. Det faktum att agerandet utgör ett förstadium till sådana sexualbrott som vid fullbordan typiskt sett föreskrivs fängelse som påföljd skulle kunna vara skäl för att bedöma kontaktbrottet som artbrottslighet.¹²⁹ Vidare påpekades det också att från den 1 april år 2005 stärktes skyddet för barn mot att utsättas för sexuella kränkningar och rätten till den sexuella integriteten stärktes också, i och med den nya sexualbrottslagstiftningen.¹³⁰

4.2 Remissinstanserna

Lagförslaget fick i sin helhet positivt bemötande från remissinstanserna i fråga om de förebyggande åtgärderna och de proaktiva åtgärderna som lades

¹²⁸ DS 2007:13, s. 113.

¹²⁹ DS 2007:13, s. 134.

¹³⁰ DS 2007:13, s. 158.

fram. Däremot rådde det delade meningar gällande den kriminalisering och lagkonstruktion som föreslagits. Brottsoffermyndigheten tillstyrkte förslaget och menade att straffbestämmelsen kunde väntas få en viktig normativ effekt.¹³¹ Rädda barnen och Barnombudsmannen tillstyrkte också förslaget av samma anledning och menade att det även var positivt att fullbordanstidpunkten för brottet skulle ligga vid kontaktstadiet, på så vis kan allvarliga skadeverkningar förhindras i tid.¹³² Roks instämde i stort med förslaget och påpekade att det var positivt att det för straffansvar inte ska ställas krav på att den vuxnes sexuella motiv objektivt ska framgå. Eftersom lagstiftningen då även skulle omfatta de fall där den vuxne utan specifika sexuella antydningar försöker vinna barnets förtroende och på så vis bygga upp starka känslomässiga band.¹³³ BRIS var positiva till förslaget och framhöll dess moralbildande effekt samt att om barn förstår att det är olagligt att vuxna kontakter dem i sexuellt syfte, ökar incitamentet för barn att berätta om vad som skett.¹³⁴ Unicef tillstyrkte förslaget och menade att bestämmelsen skulle få en avskräckande effekt samt öka skyddet för barns integritet. Dock ansåg de att det borde föreligga straffansvar för kontakt med barn under arton år, med hänvisning till barnkonventionen.¹³⁵ Åklagarmyndigheten menade att gränsen mellan planering av brott och påbörjande av ett brott har suddats ut i praxis och doktrin, vilket talade för en särreglering av det aktuella förfarandet. Rikspolisstyrelsen anförde att det vore önskvärt ur bevis- och effektivitetssynpunkt att rekvisitet endast innebar att ha kontakt med barn under femton år i sexuellt syfte skulle utgöra straffansvar, utan att behöva visa att syftet är att begå någon form av sexualbrott mot barnet. Dessutom ansåg de att maxstraffet för brottet borde höjas till två års fängelse, då kontakterna ofta är väl planerade och särskilt förslagna.¹³⁶

Flera remissinstanser var kritiska till den utformade kriminaliseringen med

¹³¹ Justitiedepartementet, Ju2007/4313/L5, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften (Ds 2007:13)*, Sammanställning av remissyttranden, s. 40.

¹³² Sammanställningen av remissyttranden, s. 44-45.

¹³³ Sammanställningen av remissyttranden, s. 56-58.

¹³⁴ Sammanställningen av remissyttranden, s. 55-56.

¹³⁵ Sammanställningen av remissyttranden, s. 54-55.

¹³⁶ Sammanställningen av remissyttranden, s. 43-44.

hänsyn till bevisvärigheter och rättssäkerhetsaspekter. JO menade att bestämmelsen skulle leda till rättsosäkerhet då brottet skulle ses som fullbordat, men i praktiken utgöra ett förberedelsebrott. JO framhöll även att det förelåg brister vad gäller effektiviteten att motverka sexuella övergrepp på barn, då brottet manifesteras i gärningsmannens tankevärld. Svea hovrätt anförde att om bestämmelsen införs blir det troligtvis främst i moralbildande syfte, samt att det föreligger stora bevisvärigheter om straffansvaret läggs på kontaktstadiet. Göta hovrätt ifrågasatte om det överhuvudtaget går att fastställa gärningsmannens avsikt att begå ett sexualbrott utan att ta ställning till vilken slags gärning som åsyftats. Göta hovrätt ansåg därför att fullbordanstidpunkten för brottet borde läggas vid ett senare skede.¹³⁷ Helsingborgs tingsrätt trodde att antalet fällande domar skulle bli mycket få med hänsyn till bevisvärigheterna kring att styrka ett sexuellt syfte med kontakterna. Dessutom ansåg Helsingborgs tingsrätt att bestämmelsen endast skulle ha en marginellt avskräckande effekt, då risken för lagföring och straff i stort sett skulle bli obefintlig. Umeå tingsrätt var positiv till förslaget på grund av dess tänkbara preventiva effekt, men anförde att bestämmelsen borde utformas som en form av förberedelse till brott. Därmed skulle ett tydligare påstående om brott visas, vilket krävs för att den misstänkte skall veta vilken misstanke om brott som den vuxne har att värna sig emot.¹³⁸ Juridiska fakulteten vid Lunds universitet ifrågasatte om kriminalisering var önskvärd och befogad ur ett straffrättspolitiskt perspektiv. Brottskonstruktionen hade föreslagits bli utformad som ett abstrakt faredelikt. Detta kan leda till problem, då den risksituation som skapas genom kontakten innebär en fara för den skadliga effekten, med förutsättning att gärningsmannen medan kontakt fortlöper handlar genom en ny gärning, som sedan förverkligar den skadliga effekten, framhöll fakulteten. Juridiska fakulteten påpekade vidare att förslaget innefattade betydande problem. Bevisvärigheterna gällde dels för uppsåtsbedömningen och dels för bedömningen av gärningsculpa, eftersom bestämmelsen förutsätter att gärningsmannen har handlat med avsiktssuppsåt. Fakulteten

¹³⁷ Sammanställningen av remissyttranden, s. 40-42.

¹³⁸ Sammanställningen av remissyttranden, s. 42-43.

anförde att endast skapa kontakt med ett barn inte räcker, utan avsikten inbegriper uttryckligen också att begå ett sexualbrott mot barnet och att förslaget är ett långt gående mot en preventionistisk straffrätt.¹³⁹ Advokatsamfundet underströk det starka skyddsintresse som föreligger för barn, som bestämmelsen skulle träffa. Dock var advokatsamfundet tveksamt inför att kriminalisera ett agerande som inte säkert leder till ett brott, eftersom det inte är förenligt med den svenska rättstraditionen. Vidare ifrågasattes förslaget effektivitet med beaktande av svårigheterna att utifrån den vuxnes agerande göra en bedömning av dennes avsikter.¹⁴⁰ RFSU ansåg att även försök att skapa kontakt borde omfattas av lagstiftningen. De påpekade att när en vuxen ”fiskar” efter kontakter är syftet med detta lika uppenbart som när kontakt etableras och bör därför också vara straffbart. Vidare framhöll de att promemorians kunskapsunderlag var bristfälligt med tanke på problematiken på området. De påpekade även att effekterna av lagförslaget var osäkra och troligtvis skulle få personer att lagföras. RFSU ansåg även att förslaget innebar rättssäkerhetsproblematik gällande den tilltänkta kriminaliseringen av ett sexuellt syfte. ECPAT¹⁴¹ menade att barn upp till arton år måste skyddas av den nya bestämmelsen, i enlighet med Barnkonventionen. Att ett barn kan samtycka till sexuella handlingar efter femton år skall inte vara skäl för att beröva barnet skydd mot sexuella kränkningar. Vidare ansåg ECPAT att böter inte borde finnas med i straffskalan, då Sverige ratificerat tilläggsprotokollet till Barnkonventionen, vars artikel 3.3 säger att straffet ska markera brottets allvarliga beskaffenhet. Att det rör sig om ett allvarligt färbrott, borde avspeglas i straffskalan. Avslutningsvis framhöll ECPAT att lagstiftaren bör beakta att brottet inte kan ses som en ensam företeelse. Kontaktsökande med barn i sexuellt syfte utgör ett led i att sexuellt exploatera barnet på många och upprepade vis. Bland annat av den anledningen bör brottet till sin karaktär betraktas som ett artbrott och på den grund ska böter inte förekomma i straffskalan.¹⁴²

¹³⁹ Sammanställningen av remissyttranden, s. 45-47.

¹⁴⁰ Sammanställningen av remissyttranden, s. 49-50.

¹⁴¹ ECPAT är en barnrättsorganisation som arbetar mot barnsexhandel.

¹⁴² Sammanställningen av remissyttranden, s. 52-54.

4.3 Lagrådsremiss och Lagrådets yttrande

Efter remissinstansernas yttrande beslutade regeringen att inhämta Lagrådets yttrande om lagförslaget om kontakt med barn i sexuellt syfte.¹⁴³ En lagrådsremiss överlämnades där regeringen i stort instämde med remissinstansernas synpunkter. Dock väcktes frågan kring om det var lämpligt att straffansvaret inträdde redan på kontaktstadiet. Dessutom uppmärksammades problematiken kring gärningsmannens brottsliga avsikt. I lagrådsremissen framhölls det att skillnaden mellan en kontakt som är förkastlig och straffvärd och en kontakt som är naturlig mellan människor blir med promemorians förslag avhängig de tankar och avsikter som den vuxne har. Vidare påpekades det att den föreslagna kriminaliseringen skiljer sig till viss del från vad som brukar gälla, att straffansvar bör grundas på att gärningsmannen ska straffas för att ha utfört en, från objektiva utgångspunkter, typiskt sett skadlig eller farlig handling. Till detta kommer att om varje kontakt med ett barn utgör en brottslig handling finns det risk att det presumeras att alla kontakter med barn har ett sexuellt syfte. En sådan presumtion riskerar att leda till rättsosäkerhet hos medborgarna om vad som egentligen är straffbart.¹⁴⁴

Kritik riktades även mot att lagförslaget inte förutsatte att gärningsmannen, förutom att ha kontakt med barnet, bundit upp sig för ett visst framtida handlande. Problematik kring lagkonstruktionen fanns även gällande möjlighet att upptäcka, utreda och lagföra brottet. Det skulle krävas att barnet anmäler brottet eller att någon vuxen upptäcker eller får kännedom om kontakten mellan barnet och den vuxne. Dessutom ansågs det bli svårt att dra slutsatser om vilka avsikter den vuxne har och om det alltså är fråga om en straffbar gärning, så länge kontakten inte har en sexuell prägel. Ju tidigare straffansvaret inträder, desto svårare blir det för barnet, eller någon annan, att förstå att det överhuvudtaget är fråga om ett brottsligt förfarande. Det borde enligt regeringen undvikas att låta straffansvaret inträda vid en tidpunkt då det genomgående är svårt att styrka gärningsmannens uppsåt.

¹⁴³ Lagrådsremiss, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften*, 2009, s. 1.

¹⁴⁴ Lagrådsremissen, s. 22.

Mot bakgrund av vad som anförts ansåg regeringen att skäl talade för att straffansvarets inträde borde förläggas till en senare tidpunkt än vad som föreslagits i promemorian. Straffansvaret borde istället gälla först när gärningsmannens brottsliga avsikt har kommit till uttryck inte bara i kontakter utan också i ett efterföljande handlande. Gällande straffansvarets utformning anförde regeringen att en kontakt med ett barn preciseras när diskussion förs om ett framtida möte. När en överenskommelse om möte görs bekräftas den vuxnes önskan att träffa barnet och därmed tas ytterligare ett steg mot brottets fullbordan. Det framfördes att det kan finnas legitima skäl för en vuxen att ha kontakter med ett barn. Men att det däremot inte finns legitima skäl för kontakter där överenskommelse om möte sker, speciellt inte om det görs utan föräldrarnas kännedom. Mot denna bakgrund menade regeringen att bestämmelsen borde utformas med ett straffansvar som inträder när gärningsmannen efter att ha träffat en överenskommelse om ett möte genom en ytterligare åtgärd bekräftar möjligheten att ett fysiskt sexuellt övergrepp kan ske. Det avgörande blir om den vuxnes ytterligare åtgärd typiskt sett är av sådant slag att det får anses främja att ett möte med barnet äger rum. Den brottsliga avsikten, förutsätter att den kriminaliserade handlingen utförs i syfte att begå ett sexualbrott, vilket innebär att det krävs ett direkt uppsåt.¹⁴⁵

När det gäller frågan vilken form som bör krävas för den brottsliga avsikten konstaterades det att enligt det allmänna förberedelseansvaret i 23 kap. 2 § BrB är tillräckligt att uppsåtet avser att brott av visst slag någon gång kommer att ske. Vid en ansvarsbedömning är det därför nödvändigt att göra en bedömning för vilket slags brott som åsyftas, annars finns risk för mycket vaga gärningspåståenden.

Sammanfattningsvis ansåg regeringen att den lagtekniska konstruktionen bör ta sikte på sådant handlande som syftar till att begå ett brott enligt 6 kap. 4, 5, 6, 8 eller 10 § BrB mot ett barn under femton år, träffa en överenskommelse om ett sammanträffande samt vidta någon åtgärd som är ägnad att främja att ett sådant sammanträffande kommer till stånd.

¹⁴⁵ Lagrådsremissen, s. 24.

Lämpligen genom en särskild straffbestämmelse med avseende på det aktuella handlandet. Vad gäller straffpåföljden menade regeringen att det måste beaktas att det rör sig om kriminalisering av gärningar på ett tidigt stadium. Dessutom omfattar den föreslagna straffbestämmelsen även brott med ett begränsat straffvärde. Mot den bakgrunden och med hänsyn till hur straffskalorna ser ut i övrigt vad gäller brotten i 6 kap. BrB ansåg regeringen att det inte var lämpligt att utesluta böter som påföljd eller sätta maximistraffet till två års fängelse.¹⁴⁶

Lagrådet tog upp vissa problem i sitt yttrande gällande lagrådsremissen. Det uppmärksammades att den föreslagna konstruktion inte möjliggör ett frivilligt tillbakaträdande enligt 23 kap. 3 § BrB. Dessutom inträder straffansvaret tidigare än vad som uppställs i artikel 23 i Europarådskonventionen. På denna grund ansåg Lagrådet att det fanns behov att vidareutveckla skälen för den föreslagna kriminaliseringen. Vidare påpekade Lagrådet att det enligt förslaget krävs att den vuxne kommer överens med barnet om ett sammanträffande och därefter vidtar någon åtgärd som är ägnad att realisera ett möte där ett sexualbrott är avsett att begås. I denna del ansåg Lagrådet att den föreslagna lagtexten inte gav klart besked om åtgärden måste göras först efter det att överenskommelsen träffats med barnet.¹⁴⁷

Lagrådet menade att om avsikten var att det för straffansvar ska krävas att gärningsmannen ska vidta ytterligare någon åtgärd efter den träffade överenskommelsen, borde lagtexten förtydligas. Ett krav på en efterföljande åtgärd skulle innebära att den vuxne får en möjlighet att, innan åtgärden vidtagits, träda tillbaka från överenskommelsen som syftar till att ett sexualbrott ska äga rum. Med den valda konstruktionen är brottet fullbordat först i och med att åtgärden har vidtagits. Genom att ett krav på att åtgärden ska företas först efter överenskommelsen skjuts fullbordandetidpunkten fram och gärningsmannen ges tid att ångra sig. Lagrådet menade att det bör

¹⁴⁶ Lagrådsremissen, s. 29-31.

¹⁴⁷ Lagrådet, utdrag ut protokoll vid sammanträde 2009-02-13, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften*, s. 2-3.

vara eftersträvansvärt med en ordning som ger gärningsmannen möjlighet att undgå straffansvar genom att avstå från att träffa barnet även i ett sent skede.¹⁴⁸

4.4 Bestämmelsens konstruktion

Bedömning gjordes i det fortsatta lagstiftningsärendet att bättre förutsättningar förelåg att ingripa mot och lagföra förövare om straffansvaret i stället förlades till ett senare skede. Dessutom bedömdes befintlig lagstiftning erbjuda ett i princip heltäckande skydd mot kontakter som syftar till att utsätta barn för övergrepp som sker online. Mot denna bakgrund var det endast kontakter som syftar till att möjliggöra sexuella övergrepp vid fysiska sammanträffanden som det straffrättsliga skyddet behövde förstärkas. Med prop. 2008/09:149 föreslogs en kriminalisering av vuxnas kontakt med barn i sexuellt syfte. Efter riksdagsbeslut utfärdade regeringen lagen, som trädde i kraft den 1 juli år 2009 och lagtexten lyder:

”Den som, i syfte att mot ett barn under femton år begå en gärning för vilken straff föreskrivs i 4, 5, 6, 8 eller 10 §, träffar en överenskommelse med barnet om ett sammanträffande samt därefter vidtar någon åtgärd som är ägnad att främja att ett sådant sammanträffande kommer till stånd, döms för kontakt med barn i sexuellt syfte till böter eller fängelse i högst ett år.”

En kriminalisering i 6 kap 10 a § BrB infördes alltså för gärning där person i sexuellt syfte träffar en överenskommelse om ett sammanträffande med någon under femton år. Därefter ska personen vidta en faktisk åtgärd som är ägnad att främja att ett sådant sammanträffande kommer till stånd. För detta brott är påföljden vid dom: böter eller fängelse i högst ett år. Lagen är teknikneutral och det krävs att ett antal rekvisit är uppfyllda för straffbarhet och lagföring. De rekvisit som uppställs är följande: Sexuellt syfte, överenskommelse om sammanträffande, vidtagit ytterligare åtgärd samt att offret inte uppnått femton års ålder. Vidare föreligger ansvarsfrihet vid vissa fall till exempel när ålderskillnaden är väldigt liten.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Lagrådet, utdrag ut protokoll vid sammanträde 2009-02-13, s. 5.

¹⁴⁹ Se avsnitt 4.4.5.

4.4.1 Sexuellt syfte

Det första rekvisit som ställs upp är att gärningsmannen ska ha ett sexuellt syfte med kontakten. I praktiken innebär detta syfte att vid ett framtida möte ha som avsikt att begå något av de brott som uppställs i följande paragrafer:

- ❖ Våldtäkt mot barn 6 kap 4 § BrB
- ❖ Sexuellt utnyttjande av barn 6 kap 5 § BrB
- ❖ Sexuellt övergrepp mot barn 6 kap 6 § BrB
- ❖ Utnyttjande av barn för sexuell posering 6 kap 8 BrB
- ❖ Sexuellt ofredande 6 kap 10 § BrB

Ett direkt uppsåt föreligger för det sexuella syftet för att straffansvar ska bli aktuellt. Vid bevisvärdering gör domstolen en helhetsbedömning och ska se exempelvis på hur kontakten skapades, vad kommunikationen innefattat, hur relationen mellan parterna sett ut, samt väga in ålderskillnaden mellan barnet och den vuxna.¹⁵⁰

4.4.2 Överenskommelse om möte

Det andra rekvisitet som ställs upp är att en överenskommelse om ett sammanträffande ska ha träffats mellan barnet och gärningsmannen. Vem som tagit initiativ till överenskommelsen har inte någon betydelse och det ställs inte heller några krav på att ett formellt avtal träffats. Det som tillmäts betydelse är att det ska föreligga en gemensam viljeriktning om att ett sammanträffande ska äga rum. För att straffansvar ska komma i fråga krävs att gärningsmannens syfte med att träffa överenskommelsen är att begå vissa gärningar enligt 6 kap. BrB mot barnet. Det handlar om ett överskjutande uppsåt, vilket innebär att brottet, om övriga förutsättningar är uppfyllda, fullbordas trots att inget sexualbrott har kommit till stånd. Bedömningen av om den vuxne har haft ett brottsligt syfte får enligt propositionen göras utifrån en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Som exempel nämns parternas relation till varandra, den avtalade mötesplatsen, hur kontaktetablering sett ut, ålderskillnaden och innehållet i den föregående kommunikationen. Överenskommelsen om ett möte bekräftar ytterligare den vuxnes önskan att träffa barnet och är ett steg

¹⁵⁰ Prop. 2008/09:149, s. 46.

till mot brottets fullbordan.¹⁵¹

4.4.3 Vidtar åtgärd

Det tredje rekvisitet innebär att gärningsmannen efter ovanstående överenskommelse om sammanträffande ska vidta en ytterligare åtgärd. Följande åtgärd ska karaktäriseras av att den underlättar för ett möte mellan den vuxna och barnet. Med denna ytterligare åtgärd fastslås gärningsmannens syfte, att fysiskt träffa barnet för att möjliggöra ett sexuellt övergrepp. Det krävs en konkret handling som bekräftar syftet. Även i detta fall gör domstolen en helhetsbedömning, för att avgöra om en ytterligare åtgärd ägt rum. Bestämmelsen uttrycker för detta rekvisit en objektiv norm, för straffansvar är det tillräckligt att åtgärden typiskt sett anses främja att ett sammanträffande kommer till stånd, vid en objektiv bedömning. En rad exempel ställs upp i brottskommentaren för vad som kan anses utgöra en ytterligare åtgärd. De exempel som nämns är bland annat att tillhandahålla en vägbeskrivning eller tidtabell, köp av resa eller hyra hotellrum, hyra en bil, påbörja resa till den överenskomna mötesplatsen, eller att befinna sig i sitt eget hem vid den tidpunkt som avtalats för sammanträffande med barnet.¹⁵²

Genom att formulera lagtexten som att den ytterligare åtgärden ska vidtas efter överenskommelsen ges en möjlighet till frivilligt tillbakaträdande. När fullbordanspunkten för brottet läggs vid den efterföljande åtgärden har gärningsmannen en möjlighet att välja att tillbakaträda exempelvis genom att avboka det bestämda mötet eller låta bli att åka till den överenskomna mötesplatsen. Genom formuleringen uppnås en viss likhet med bestämmelserna i 23 kapitlet BrB om frivilligt tillbakaträdande. Denna möjlighet gäller dock inte om gärningsmannen tillbakaträder efter att ha vidtagit en ytterligare åtgärd. Vid denna tidpunkt anses brottet som fullbordat och ett tillbakaträdande anses inte längre som frivilligt.¹⁵³

¹⁵¹ Prop. 2008/09:149, s. 46.

¹⁵² Prop. 2008/09:149, s. 46.

¹⁵³ Prop. 2008/09:149, s. 58.

4.4.4 Barnets ålder

Ytterligare rekvisit som ställs upp för aktualisering av straffansvar är att offret inte uppnått femton år, som är åldern för den sexuella självbestämmanderätten. Om barnet är under femton år kan dock straffansvar undgås om gärningsmannen haft skälig anledning att anta att barnet var över femton år. För att ställas till ansvar för kontakt med barn i sexuellt syfte vad gäller barnets ålder görs en bedömning över gärningsmannens oaktsamhet i frågan. Undantag ska dock tillämpas med försiktighet, oaktsamhetskravet är högt ställt. Vid ansvarsbedömningen tas barnets kroppsutveckling i beaktande. Om barnet passerat åldersgränsen för vad som typiskt sett anses vara en naturlig kroppsutveckling och om omständigheterna inte i övrigt ger gärningsmannen anledning att vara på sin vakt, kan detta ligga till grund för ansvarsfrihet vad gäller barnets ålder. Straffansvar omfattar fall där gärningsmannen insåg eller haft skälig anledning att anta att barnet är under femton år. Syftet med bedömningen är att gärningsmannen inte ska undgå straffansvar genom att hävda okunskap gällande barnets verkliga ålder. Exempelvis föreligger typiskt sett inget straffrättsligt ansvar om en vuxen har kontakt med ett barn som är fjorton år, om barnet utgett sig för att vara sjutton år, under förutsättning att den vuxna inte haft skälig anledning att anta att barnet faktiskt var under femton år. Vad som kan vara av betydelse i sådana fall är om barnet lämnat trovärdiga uppgifter till den vuxna om exempelvis skolgång som starkt talar för att barnet är äldre än femton år.¹⁵⁴

4.4.5 Ansvarsfrihet

Bestämmelsen i 6 kap. 14 § BrB om ansvarsfrihet i vissa fall utvidgades för att kunna tillämpas även i fråga om gärningar enligt den nya straffbestämmelsen. Bestämmelsen innebär ansvarsfrihet om det kan anses uppenbart att gärningen inte inneburit något övergrepp mot barnet.¹⁵⁵ Exempelvis föreligger inget straffansvar vid frivilliga sexuella handlingar mellan två ungdomar med marginell åldersskillnad. Vid bedömningen tas

¹⁵⁴ Prop. 2008/09:149, s. 27-28.

¹⁵⁵ 6 kap 14 § BrB.

hänsyn till ålderskillnad och utveckling mellan den misstänkta gärningsmannen och barnet samt övriga omständigheter i det enskilda fallet. Ett typfall skulle kunna vara ett barn som är strax över femton år och har frivilligt sexuellt umgänge med ett barn som är något under femton år.¹⁵⁶

¹⁵⁶ Prop. 2008/09:149, s. 35.

5 Grooming och internet

5.1 Internet som brottsverktyg

Internet är ett verktyg som billigt, snabbt och enkelt möjliggör kommunikation mellan människor. Den anonyma faktorn tillsammans med att majoriteten av barn och tonåringar vistas på internet i snitt tre till sex timmar per dag, resulterar i en plattform för vuxna som vill ta kontakt med barn i sexuellt syfte. Det är således ett problem som fått stora proportioner och som dessutom har blivit en del av många unga människors vardag.¹⁵⁷ Flera aktörer på internet arbetar frivilligt i preventivt syfte för att förhindra att vuxna kontaktar barn i sexuella syften. Ett initiativ är det så kallade Squill- projektet, som drivs av BRIS i samarbete med IT-företaget NetClean. Syftet med projektet är att hjälpa barn att kontrollera vilka de kommunicerar med på internet. Genom att ange ett namn eller alias på hemsidan kommer en varningstext upp om det specifika namnet har blivit anmält tidigare. Under projektets första månader rapporterades ca 2 000 misstänkta namn eller alias in till BRIS av barn.¹⁵⁸

Gärningsmannen använder till stor del internet som verktyg för att kontakta barn i sexuella syften. Sedan internet blev tillgängligt för en bredare allmänhet har dess användning för brottslig verksamhet allt mer uppmärksammats.¹⁵⁹ Det straffrättsliga ansvaret skiljer sig i princip inte från vad som gäller om brottet begås på annan plats.

5.2 Avlyssning eller övervakning av elektronisk kommunikation

För en person som misstänks för att kontakta barn i sexuella syften finns det bestämmelser för när inhämtande av abonnemangsuppgifter får göras. Internetleverantörer är skyldiga att lagra information i sex månader från den

¹⁵⁷ DS 2007:13, s. 36.

¹⁵⁸ DS 2007:13, s. 68-70.

¹⁵⁹ DS 2007:13, s. 65.

dag då kommunikationen avslutades.¹⁶⁰ Det ska tilläggas att EU-domstolen ogiltigförklarade datalagringsdirektivet¹⁶¹ den 8 april 2014.¹⁶² Domstolen ansåg att direktivet var ett allvarligt intrång i människors grundläggande rättigheter som inte reglerats tillräckligt. Ogiltigförklarandet är relevant då direktivet träffar de bestämmelser i svensk rätt, om internetleverantörers skyldighet att lagra information. Med anledning av domen beslutade nuvarande statsråd Beatrice Ask att ge före detta ordföranden i Högsta förvaltningsdomstolen Sten Heckscher i uppdrag att utreda konsekvenserna för svensk rätt.¹⁶³ Utredningen visade att internetleverantörers skyldighet att lagra information i sex månader uppfyllde det krav som uppställs från EU-domstolen som innebär att tiden ska begränsas till vad som kan anses strikt nödvändigt, med hänsyn till brottsbekämpande ändamål. Utredningen visade också att EU-domstolen inte uttalat sig om att en lagringstid om sex månader skulle vara oproportionerlig.¹⁶⁴ Internetleverantörer är alltså fortfarande skyldiga att lagra information i sex månader, enligt gällande rätt i Sverige. Rättsläget är dock inte helt klarlagt.

Polisen kan inhämta och avlyssna information vid förundersökning av brott, för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år.¹⁶⁵ Avlyssning i detta sammanhang innebär att meddelanden i ett elektroniskt kommunikationsnät i hemlighet tas upp genom ett tekniskt hjälpmedel för återgivning av innehållet i meddelandet. Vidare kan polis även vid förundersökning övervaka kommunikation för brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader.¹⁶⁶ I detta sammanhang upptas ej uppgifters innehåll utan istället hämtas information bland annat om vilken kommunikationsutrustning som använts och var den befunnit sig. Det krävs att någon är skäligen misstänkt för ett brott för avlyssning eller övervakning av kommunikation. Vidare krävs det att

¹⁶⁰ 6 kap 16a & 16d § Lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

¹⁶¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/24/EG om lagring av uppgifter som genererats eller behandlats i samband med tillhandahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät.

¹⁶² I dom i de förenade målen C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland m.fl.

¹⁶³ DS 2014:23, *Datalagring, EU-rätten och svensk rätt*, s. 1.

¹⁶⁴ DS 2014:23, s. 85-87.

¹⁶⁵ 27 kap 18 § RB.

¹⁶⁶ 27 kap 19 § RB.

åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.¹⁶⁷ Dock kan det ske i syfte av att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brott, om åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen, dock endast angående uppgifter om meddelanden avseende förfluten tid. När det gäller husrannsakan existerar ingen särreglering vid undersökning av datorer. Om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts och fängelse kan följa som påföljd, får husrannsakan göras.¹⁶⁸ Det är åklagaren som ansöker och rätten som prövar frågan om övervakning eller avlyssning.¹⁶⁹

¹⁶⁷ 27 kap 20 § RB.

¹⁶⁸ 28 kap 1 § RB.

¹⁶⁹ 27 kap 21 § RB.

6 Komparation

6.1 Storbritannien

Sverige och Storbritannien är två länder med skilda rättstraditioner. Ändå finns det likheter dem emellan, även i fråga om den brottsliga konstruktionen av grooming. Det bör nämnas att Sverige delvis hade Storbritannien som förebild vid kriminaliseringen av brottet.¹⁷⁰

Storbritannien hade redan på 1960-talet infört straffansvar för vuxna som kontaktar barn i sexuellt syfte.¹⁷¹ Dock uppmärksammades det under år 2001 i media om ett groomingfall där den misstänkte gärningsmannen gick fri på grund av kryphål i befintlig lagstiftning.¹⁷² En utredningsgrupp tillsattes av regeringen, Internet Task Force on Child Protection, för att närmare undersöka problematiken. Dåvarande lagstiftning krävde att gärningsmannen föreslagit eller framlagt ett incitament för att ett sexualbrott skulle realiseras. Utredningen visade att Storbritannien var i behov av ny lagstiftning för att komma åt de personer som kontaktar barn i sexuellt syfte, oavsett hur, var eller när kontakt ägt rum.¹⁷³ I maj år 2004 infördes därför straffansvar för grooming även över internet under Sexual Offences Act 2003, Section 15.¹⁷⁴

Regleringen innebär att det är brottsligt för en person över arton år att avsiktligt träffa, förbereda eller företa en resa för att träffa en person under sexton år. För straffansvar krävs att den vuxne har en avsikt att begå sexualbrott mot barnet och inte har skäl att anta att barnet är sexton år eller äldre. Dessutom ska den vuxne och barnet vid minst två tidigare tillfällen träffats eller kommunicerat med varandra. Det föreligger alltså inget straffansvar på kontaktstadiet, utan straffansvar inträder när den vuxne träffar eller ger sig iväg för att träffa barnet. Det föreskrivs fängelse i högst

¹⁷⁰ Prop. 2008/09:149, s. 25.

¹⁷¹ Criminal Attempts Act 1981.

¹⁷² Craven m.fl. 2007, se fallet om Patrick Green, s. 60.

¹⁷³ Craven m.fl. 2007, s. 61.

¹⁷⁴ Se bilaga A.

tio år som påföljd.¹⁷⁵ Under spaningsarbete kan polisen utge sig för att vara ett barn vid kommunikation med den vuxne. Det ska tilläggas att polisen inte har befogenhet att agera uppmuntrande, utan måste låta inviter eller förslag komma från den vuxne. Vid ett sådant fall döms den vuxne för försök till brott enligt regleringen.¹⁷⁶

Bestämmelsen fick under lagstiftningsarbetet kritik då rädsla fanns för att personer skulle lagföras för handlingar som de förväntas begå och inte för handlingar som de faktiskt begått. Denna rädsla ställdes bland annat mot det faktum att en vuxen person söker upp och bekantar sig med ett okänt barn på internet, för att sedan träffa barnet utan att informera föräldrarna eller erhålla samtycke. Skäl som angavs för den relativt sett höga påföljden var bland annat den vuxnes avsikter som i vissa fall kan avse gärningar som kan ge livstids fängelse. Person som blivit dömd för grooming i Storbritannien måste också underkasta sig de villkor som uppställs om registrerings- och anmälningsskyldighet för sexualbrottslingar. Skyldigheten innebär att den dömda gärningsmannen under minst två år och som längst under resten av livet måste infinna och anmäla sig hos den lokala polisen. I vissa fall ställs det även upp krav på att underrätta polis vid utlandsvistelse. Dessutom kan domstolsbeslut tas exempelvis om förbud mot att färdas med barn i bil eller vistas i närheten av skolor.¹⁷⁷

Sedan lagens ikraftträdande är det oklart hur många fall som har lett till lagföring. Oklarheten beror delvis på att de brott som uppdagas ofta utgör en del av fullbordade sexualbrott och märks därför inte i statistiken som grooming. Andra fall utgörs av då polisen efter spaning eller tips ingripit då den vuxne gett sig iväg för att möta barnet men innan ett fysiskt möte ägt rum. Vad som har visats är dock att bestämmelsen inte i praktiken verkat så effektiv och förebyggande som var önskat vid införandet.¹⁷⁸

¹⁷⁵ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/notes/division/5/1/15>

¹⁷⁶ Craven m.fl. 2007, s. 64.

¹⁷⁷ Craven m.fl. 2007, s. 61-62.

¹⁷⁸ Craven m.fl. 2007, s. 64-66.

6.2 Kanada

Sedan år 2002 har Kanada en bestämmelse med straffansvar för vuxen som tar kontakt med barn i sexuellt syfte, ett beteende som i bestämmelsen kallas för "luring a child" och regleras i Criminal Code Part V section 172.1.¹⁷⁹

För straffansvar krävs att en vuxen med hjälp av en dator kommunicerar med ett barn, eller med en person som den vuxne tror är ett barn. Kommunikationen ska dessutom ske i syfte att begå ett sexualbrott mot barnet. Det är alltså kontakterna i sig som är straffbelagda. Beroende på vad för slags sexualbrott som gärningsmannen har som uppsåt att begå varierar åldersgränsen på barnets ålder för när straffansvar inträder. I vissa fall räcker det med att barnet är under arton år, i andra fall går åldersgräns beträffande en del typer av brott vid sexton respektive fjorton år. Påföljden för brottet är fängelse i högst fem år. För straffansvar uppställs inget krav på att det är ett barn som den vuxne kommunicerar med, utan att det är tillräckligt att den vuxne tror att det är ett barn. Detta leder till straffansvar även när polisen använder proaktiva åtgärder, såsom att en polisman uppträder som ett barn vid kommunikation med en vuxen över internet. Polisen har dock inte befogenhet att förmå någon att begå brottsliga handlingar.¹⁸⁰

Straffbestämmelsen tar enbart sikte på kontakter som etablerats med hjälp av en dator och inte liknande ageranden i andra sammanhang. Detta beror på att vid tidpunkten för lagstiftningen uppmärksammades särskilt detta tillvägagångssätt. Det fanns en politisk enighet om att kriminalisera just kontakter som vuxna knöt med barn på internet.¹⁸¹

6.3 Norge

I Norge diskuterades det med utgångspunkt i den brittiska straffbestämmelsen som kriminaliserat grooming om detsamma borde göras

¹⁷⁹ Se bilaga A.

¹⁸⁰ http://www.parl.gc.ca/About/Parliament/LegislativeSummaries/bills_ls.asp?ls=c10-03&Parl=41&Ses=1

¹⁸¹ Prop. 2008/09:149, s. 13.

i det egna landet. Debatten resulterade i att flera olika förslag till lagstiftning remitterats till ett antal instanser under hösten 2006 och i december samma år framlades en proposition med förslag till kriminalisering av grooming¹⁸². En ny straffbestämmelse om möte med barn i sexuellt syfte infördes i Norge år 2007, med den brittiska lagstiftningen som förebild. Bestämmelsen regleras i den norska straffeloven, 201a§.¹⁸³

Enligt regleringen är det straffbart att avtala ett möte med ett barn under sexton år, i syfte att begå ett sexualbrott mot barnet. Det krävs att den vuxne har kommit fram till mötesplatsen eller en annan plats varifrån mötesplatsen kan iakttas. Påföljden som kan utges är böter eller fängelse i högst ett år. Straffansvar inträder först när gärningsmannens uppsåt att möta barnet tydligt har manifesterats i den vuxnes handlingar. Det föreligger alltså inget straffansvar vid kontaktetableringen. Det uppställs inga krav på att ett visst antal kontakter ska ha ägt rum, då det påpekades i propositionen att detta kan leda till att gärningsmännen anpassar sitt tillvägagångssätt så att det faller utanför det straffbara området. I stället uppställer bestämmelsen ett krav på att mötet skall ha avtalats, med vilket underförstås att mötet har föregåtts av kontakter i någon form. Åldersgränsen vid sexton år beror på att det är den norska åldersgränsen för sexuell självbestämmanderätt. I den norska propositionen påpekades betydelsen av att avståndet mellan den kriminaliserade handlingen och en situation där ett övergrepp kan ske inte bör tillåtas att bli för långt. Med bakgrund av att förövaren kan ändra sig och avstå från att gå vidare i sitt onda uppsåt. Vidare framhölls problemet med att straffansvaret förläggs på ett stadium när det genomgående är svårt att bevisa gärningsmannens uppsåt. Det påpekades att det kan existera legitima grunder till att vuxna etablerar kontakt med okända barn genom internet.¹⁸⁴

¹⁸² Norska regeringens prop. nr. 18 (2006–2007), *Om lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep mv.)*

¹⁸³ Se bilaga A.

¹⁸⁴ Norska prop. nr. 18 (2006–2007), s. 16-17.

6.4 Finland

Även i Finland har straff för sexualbrott mot barn blivit allt strängare och området för straffbarhet utvidgas successivt. År 2011 infördes en straffbestämmelse i landet som kriminaliserade grooming och benämns som ”lockande av barn i sexuella syften”. Lagen infördes i samband med en reform av strafflagen, vilken möjliggjorde att Finland kunde ansluta sig till Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp.¹⁸⁵

Den finska lagen om lockande av barn i sexuella syften regleras i strafflagen 20 kap 8b §.¹⁸⁶ Som barn betraktas de som är yngre än arton år.¹⁸⁷ Bestämmelsen innebär straffansvar för person som föreslår ett möte eller har andra kontakter med barn, vidare ska det framgå av förslagets innehåll eller övriga omständigheter att syftet är att begå vissa sexualbrott mot barnet. De sexualbrott som bland annat ställs upp i bestämmelsen är spridning/tillverkning/upptagning av barnpornografisk bild, sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn. Det är även straffbart att lura ett barn att erbjuda sexuella tjänster mot ersättning eller att uppträda i en anordnad pornografisk föreställning i de fall då gärningsmannen inte drar ekonomisk nytta av verksamheten (i det senare fallet gäller straffansvar under annan bestämmelse). Bestämmelsen omfattar även de fall då gärningsmannen svarar på kontakt eller initiativ som kommer från barnet. Den finska lagstiftningen gäller alltså brott som begås online och offline. Gärningsmannen och barnet behöver inte ha träffats eller haft ömsesidig kontakt, utan det räcker att gärningsmannen föreslagit något osedligt. Slutligen ställs det inte upp något krav på en överenskommelse mellan parterna för att brottet ska vara straffbart. Påföljden för brottet är böter eller fängelse i högst ett år.¹⁸⁸

¹⁸⁵ <http://statsradet.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/sv.jsp?toid=1802&c=0&moid=1804&oid=329611>

¹⁸⁶ Se bilaga A.

¹⁸⁷ Finska regeringens prop. RP 216/2013 rd. *Med förslag till lag om ändring av 20 kap strafflagen*, s. 42.

¹⁸⁸ <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>

7 Rättsfall

7.1 Nackafallet

I ett mål från Nacka tingsrätt år 2010 åtalades L.L, född 1953, för bland annat kontakt med barn i sexuellt syfte enligt åklagarens gärningsbeskrivning.¹⁸⁹ Målsäganden och L.L kom i kontakt med varandra via en chattsida på internet. Målsäganden kunde inte återge detaljer för samtalen mer än att L.L:s syfte var att de skulle ha sex. Vid denna kontakt satte L.L in 500 kr på målsägandens bankkonto, som hade ett kononummer som motsvarade målsägandens personnummer.¹⁹⁰ L.L uppgav att dessa pengar var till en jacka som målsäganden skulle få. Därefter bestämde de en mötesplats för träff i Stockholm. Dock kom endast L.L till den bestämda mötesplatsen. L.L åkte därefter hem och ringde upp målsäganden, men fader svarade istället i telefonen.

Domstolens bedömning blev att det var fråga om en överenskommelse om ett sammanträffande i sexuellt syfte, med bakgrund av att målsäganden gett ett trovärdigt intryck samt med stöd av vittnesuppgifter från fadern som bekräftat omständigheterna. Vidare hade L.L haft skälig anledning att anta att målsäganden inte uppnått femton års ålder, med stöd av kononumrets utformning. Tingsrätten ansåg att åklagarens gärningsbeskrivning var styrkt och L.L dömdes till kontakt med barn i sexuellt syfte. Vid fastställandet av påföljden hänvisades till förarbeten som säger att straffvärdet påverkas av vilken gärning som gärningsmannen haft för avsikt att begå mot barnet. I beaktning tas även hur långt framskriden planeringen varit. Vid beaktande av samtliga omständigheter fann tingsrätten att straffvärdet skulle motsvara ett kraftigt bötesstraff, varav påföljden fastställdes till dagsböter 100 st á 280 kr.¹⁹¹

¹⁸⁹ Mål nr. B 3988-10, bilaga 1.

¹⁹⁰ Mål nr. B 3988-10, s. 2.

¹⁹¹ Mål nr. B 3988-10, s. 3-4.

7.2 Biljettfallet

M.J född år 1974 stod åtalad vid Helsingborgs tingsrätt år 2011. Han var misstänkt för brott mot 30 olika målsäganden och åtalet omfattade bland annat våldtäkt mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, sexuellt ofredande och kontakt med barn i sexuellt syfte. Enligt gärningsbeskrivningen kontaktade M.J målsäganden A och B i syfte att begå ett sexuellt övergrepp. M.J bestämde möte med dem och beskrev hur målsägandena skulle ta sig till platsen och erbjöd att betala för biljetten dit.¹⁹²

Tingsrätten fann att åklagarens gärningsbeskrivning var styrkt vad gäller kontaktbrottet. M.J hade gjort samtligt som krävdes för att bestämmelsen skulle vara tillämplig. Men för att det objektivt sett ska ha träffats en överenskommelse om möte krävs en gemensam viljeriktning. Dock hade målsägande B sagt vid förhör klart och tydligt att hon låtsats att hon ville träffa M.J men att det aldrig var hennes avsikt. Därför fanns ingen gemensam viljeinriktning och åtalet vad avser kontakt med barn i sexuellt syfte ogillades.¹⁹³

7.3 Maratonmannen

P.T född år 1970 stod åtalad vid Uppsala tingsrätt år 2011 för bland annat kontakt med barn i sexuellt syfte. Enligt gärningsbeskrivningen hade P.T skrivit meddelanden till målsäganden som var fjorton år vid tillfället att han ville ha sex med henne och var beredd att betala för detta. Parterna hade bestämt möte där P.T haft som syfte att genomföra en sexuell handling.¹⁹⁴

I domskälen anförde tingsrätten att den skriftliga bevisningen låg till grund för att det var utrett att parterna stämt träff och även träffats vid tre olika tillfällen. Av konversationen fanns uttalanden från ”Maratonmannen” som enligt tingsrätten var identisk med P.T. Konversationen var av sexuell

¹⁹² Mål nr. B 5769-09, bilaga 1.

¹⁹³ Mål nr. B 5769-09, s. 40.

¹⁹⁴ Mål nr. B 7921-10, bilaga 1.

innebörd med yttranden såsom ”men då måste vi träffas lite innan så vi kan ha det skönt först” och ”knulla på fredag”.

Tingsrätten fann det visat att P.T stämt träff med målsägande i syfte att ha sex, även om målsägande inte hade som avsikt att ha sex. Dessutom var han medveten om att målsäganden var under femton år. Trots att ingenting hade hänt när de träffats var detta tillräckligt för att fälla P.T för ansvar.¹⁹⁵ Målet överklagades till hovrätten som fastställde tingsrättens dom.¹⁹⁶

7.4 Haningefallet

P.R född 1969, stod åtalad vid Södertörns tingsrätt år 2013 för bland annat kontakt med barn i sexuellt syfte. Enligt gärningsbeskrivningen hade P.R haft kontakt med målsäganden, som var under femton år, via dator och mobiltelefon i syfte att få träffa henne och ha samlag. Parterna hade bestämt möte inom Haninge kommun och P.R körde med sin bil till mötesplatsen. Vidare hade P.R i konversationerna frågat om han fick ”bröstknulla” henne. Han hade också sagt att han vill bli avsugen och frågat efter bilder på hennes nakna bröst.¹⁹⁷

Det var utrett i målet att parterna stämt träff via telefon när P.R satt i bilen på väg hem från jobbet. Enligt P.R handlade det om en spontan träff och att mötet varade i femton minuter. Uppgifterna bekräftades av målsäganden. Efter mötet hade P.R fortsatt att ha sextal med målsäganden, som inte svarade på det sätt som P.R önskade. Enligt tingsrätten var det inte visat att syftet med mötet var att fortsätta det sexuella ofredandet eller att begå sexuella handlingar. Åtalet ogillades därmed.¹⁹⁸

7.5 Boråsfallet

H.B född år 1988 stod åtalad vid Borås tingsrätt år 2013 för bland annat kontakt med barn i sexuellt syfte. Enligt gärningsbeskrivningen hade H.B

¹⁹⁵ Mål nr. B 7921-10, s. 8.

¹⁹⁶ Mål nr. B 10452-11, s. 1.

¹⁹⁷ Mål nr. B 15418-11, bilaga 2.

¹⁹⁸ Mål nr. B 15418-11, s. 6-7.

bestämt möte med målsäganden, som var under femton år i syfte att ha samlag. H.B hade tagit hem målsäganden till sin bostad.

Av utredningen framkom det att parterna lärt känna varandra via Facebook. Vid kontaktetableringen var målsägande tolv år och H.B 24 år. Konversationen över internet fortlöpte och H.B hade bland annat frågat om ”hon ville komma över och ligga med honom”. Båda parterna framförde dock att konversationen hade framförts i en skämtsam ton. När målsägande var tretton år träffade hon H.B i hans hem. Vid detta tillfälle kom målsägandens styvfar och väninna till hemmet för att leta efter henne, men utan framgång eftersom att hon gömde sig. Efter situationen i H.B:s lägenhet har parterna haft en sms-konversation där H.B instruerat målsäganden om vad hon skulle säga om sitt besök hos honom.

Genom den återopade facebook-konversationen och omständigheterna i övrigt fann tingsrätten utrett att H.B gjort sig skyldig till kontakt med barn i sexuellt syfte.¹⁹⁹ Målet överklagades till hovrätten som fastställde tingsrättens dom.²⁰⁰

7.6 Göteborgsfallet

I ett mål vid Göteborgs tingsrätt från år 2013 åtalades T.H, född 1969, för bland annat kontakt med barn i sexuellt syfte. Enligt gärningsbeskrivningen anförde åklagaren att T.H träffat en överenskommelse med målsäganden om ett möte med sexuellt syfte. T.H lämnade en färdbeskrivning och infann sig sedan på den bestämda mötesplatsen i Göteborg. T.H hade skälig anledning att anta att målsäganden var under femton år. Parterna hade befunnit sig hemma hos T.H där han tagit målsäganden på bröstet och mellan benen vid underlivet.²⁰¹

Av det återopade bevisunderlaget framgick att målsäganden och T.H fått kontakt med varandra via en chatt på internethemsidan “snyggast.se”,

¹⁹⁹ Mål nr. B 3045-12, s. 8-10.

²⁰⁰ Mål nr. B 2420-13, s. 4.

²⁰¹ Mål nr. B 13472-11, bilaga 1.

underlaget visade att de stämt träff med varandra och att T.H erbjudit målsäganden 5 000 kr. T.H invände och framhöll att den bestämda träffen inte var allvarligt menad samt att han aldrig skulle ge målsäganden de erbjudna pengarna. Det faktum att T.H gav målsäganden en vägbeskrivning var inte heller allvarligt menat. T.H menade att han blev förvånad när han fick syn på målsäganden vid spårvagnshållplatsen där de bestämt träff. Tingsrätten fann att invändningen utgjorde en efterhandskonstruktion och lämnade den utan avseende. Av den åberopade chatloggen framgick att målsäganden uppgav att hon var fjorton år. Därför hade T.H haft skäl原因 anta att målsäganden var under femton år. Vidare ansåg tingsrätten att överenskommelsen skett i sexuellt syfte då konversationen visade detta. Dessutom hade T.H vid förhör uppgett att målsäganden skulle utföra sexuellt tjänster för att få pengarna han erbjudit, ett påstående T.H dock drog tillbaka. Tingsrätten menade att det handlade om en överenskommelse i sexuellt syfte.²⁰²

Tingsrätten ansåg även att åtalpunkten för sexuellt ofredande var styrkt enligt åklagarens gärningsbeskrivning. Det faktum att rekvisiten för sexuellt ofredande var styrkt väckte frågan om det fanns anledning att döma dels för sexuellt ofredande och dels för kontakt med barn i sexuellt syfte, då de två brotten möjligtvis konkurrerar med varandra. Då sexuellt ofredande har en strängare straffskala och att det varit fråga om ett sammanhängande skeende där det sexuella ofredandet varit en direkt följd av den föregående kontakten gjorde att tingsrätten endast dömde T.H för sexuellt ofredande.²⁰³ Åtalpunkten för kontakt med barn i sexuellt syfte konsumerades därmed. Målet överklagades till hovrätten över västra Sverige som fastställde domen.²⁰⁴

7.7 Hallsbergfallet

J.L född 1980 stod åtalad vid Örebro tingsrätt år 2013 för bland annat kontakt med barn i sexuellt syfte. Enligt gärningsbeskrivningen hade J.L

²⁰² Mål nr. B 13472-11, s. 3-4.

²⁰³ Mål nr. B 13472-11, s. 6.

²⁰⁴ Mål nr. B 2915-13, s. 1.

tagit kontakt med målsäganden A och B födda år 2000 via en chattsida på internet och sedan via sms, i syfte att ha samlag med dem. De stämde träff i Hallsberg och J.L föreslog att de skulle ha ”trekant”. J.L hade via SMS sett till att de kom till mötesplatsen.²⁰⁵

Tingsrätten gjorde bedömningen att J.L träffat överenskommelse med barn under femton år om att träffas. Genom att sedan fortsätta kontakten och lämna instruktioner till målsäganden om hur de skulle kunna ta sig till platsen, hade en åtgärd tagits för att mötet skulle kunna äga rum. Det var även visat att J.L hade skälig anledning att anta att barnen var under femton år, på grund av uppgifter om barnens ålder på hemsidan där parterna fick kontakt. Det sexuella syftet var visat genom att J.L föreslagit att de skulle ha en trekant. Åtalet för kontakt med barn i sexuellt syfte var därigenom styrkt och J.L dömdes för kontakt med barn i sexuellt syfte.²⁰⁶

7.8 Vodkafallet

E.T född år 1992 stod åtalad år 2013 vid Nacka tingsrätt för bland annat kontakt med barn i sexuellt syfte. Enligt gärningsbeskrivningen hade E.T bestämt möte i syfte ett begå en sexuell handling mot målsägande som var under femton år. E.T hade begett sig till mötesplatsen i Tyresö och sedan fortsatt ha kontakt med målsäganden när hon inte kom till platsen.²⁰⁷

Det var utrett att målsäganden i syfte att skaffa alkohol och cigaretter samt att bli av med sin oskuld lade upp en profil på internetsidan ”kamrat.com”. Profilen innehöll uppgifter om att hon var fjorton år samt ett fotografi på henne. En konversation etablerades mellan målsäganden och användaridentiteten ”Ja-är-snyggast”. Enligt denna konversation skulle målsäganden få vodka och cigaretter i utbyte mot samlag med den person som hon konverserade med. Tingsrätten fann att någon gjort sig skyldig till kontakt med barn i sexuellt syfte. Men det var inte ställt utom rimligt tvivel att det var E.T som var gärningsmannen. E.T bodde nämligen tillsammans

²⁰⁵ Mål nr. B 6932-11, bilaga 3.

²⁰⁶ Mål nr. B 6932-11, s. 15.

²⁰⁷ Mål nr. B 5524-12, s. 3.

med sin bror som därmed haft tillgång till den telefon, dator, lösenord till datorn och bankkort som var föremål för utredning i målet och därmed kunnat handla enligt åtalet. Åtalet ogillades därför.²⁰⁸

Målet överklagades till hovrätten som skulle pröva frågan om tillräckliga bevis fanns för att E.T var gärningsman. Hovrätten ansåg att den tekniska bevisningen räckte för att styrka att E.T var skyldig och dömde till skillnad från tingsrätten E.T för bland annat kontakt med barn i sexuellt syfte.²⁰⁹

7.9 Webbkamerafallet

I ett mål från september år 2013 från Norrköpings tingsrätt stod J.B, född år 1995, åtalad för tretton gärningar. Åtalet omfattade sexton målsäganden och J.B stod misstänkt för bland annat: ofredande, grovt sexuellt tvång, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt barnpornografibrott och kontakt med barn i sexuellt syfte. Dock kommer endast åtalspunkten för kontakt med barn i sexuellt syfte att redovisas.²¹⁰

Enligt gärningsbeskrivningen hade J.B vid två tillfällen via internet utnyttjat målsäganden, som vid den aktuella tidpunkten var tolv år gammal, genom att förmå henne att posera sexuellt i webbkamera. Den sexuella poseringen dokumenterades genom skärmdumpar. Dessutom hade J.B hotat att sprida sexuellt material gällande henne till andra och hotat att lämna ut hennes ip-adress. Hotet gjorde att brottet borde bedömas som grovt enligt gärningsbeskrivningen. Det framlades att J.B bestämt träff med målsäganden i Göteborg med syftet att en sexuell handling skulle äga rum. J.B hade bestämt tid och plats för mötet med målsäganden och han hade dessutom påbörjat sin resa till platsen. J.B begick gärningen med uppsåt och hade skälig anledning att anta att målsäganden var under femton år.²¹¹

I det beslagtagna bevisunderlaget fanns konversation från en chattlogg mellan ”tjenare111” respektive ”lovewithpain2”, båda användarnamn som

²⁰⁸ Mål nr. B 5524-12, s. 11-12.

²⁰⁹ Mål nr. B 8749-13, s. 4.

²¹⁰ Mål nr. B 3619-12, s. 1-5.

²¹¹ Mål nr. B 3619-12, bilaga 1.

användes av J.B och ett användarnamn som används av målsägande. Det förekom även bilder av målsägande där hon visar bröstet.²¹² Chattloggen visade att J.B förmått målsäganden att visa sina bröst för honom via webbkamera. J.B fortsatte att ha kontakt med målsägande med alias ”tjenare111” och utgav sig då för att vara en kamrat till personen bakom kontot ”lovewithpain2”, var efter parterna bestämde träff.

Tingsrätten ansåg att det var visat att J.B stämt träff med målsäganden och att han har påbörjat resan för att träffa målsäganden. Tingsrätten ansåg vidare att ändamålet med detta möte har varit sexuellt och J.B hade därmed gjort sig skyldig till kontakt med barn i sexuellt syfte.²¹³

I domskälen lades vikt vid att gärningarna som målsäganden utsätts för medfört fysiskt lidande inför vilket J.B varit likgiltig. I andra fall har det handlat om psykiskt lidande då målsägandena under perioder har levt i fruktan för vad som skulle kunna hända. Det betonades särskilt vilka allvarliga sociala konsekvenser det skulle ha haft för målsägandena om de hot som J.B framställde hade förverkligats. Tingsrätten fann att straffvärdet för de aktuella brotten, om den tilltalade hade varit vuxen, skulle ha uppgått till sex års fängelse. Men mot bakgrund av J.B:s unga ålder dömdes han till sluten ungdomsvård i ett år och fyra månader.²¹⁴ Det är viktigt att i sammanhanget påpeka att denna straffpåföljd avser samtliga åtalpunkter och inte enbart åtalpunkten kontakt med barn i sexuellt syfte.

7.10 Uppsalafallet

År 2013 stod A.D född 1991 åtalad för kontakt med barn i sexuellt syfte vid Uppsala tingsrätt. Enligt gärningsbeskrivningen hade A.D haft kontakt med målsäganden som då var tolv år och bestämt möte i syfte att ha samlag. J.D åkte till målsägandens skola för att träffa henne.²¹⁵

I målet stod det klart att A.D stämt träff med målsäganden och att han

²¹² Mål nr. B 3619-12, s. 28.

²¹³ Mål nr. B 3619-12, s. 29.

²¹⁴ Mål nr. B 3619-12, s. 39.

²¹⁵ Mål nr. B 3178-13, bilaga 1.

genom att köra till mötesplatsen vidtagit en åtgärd för att se till att mötet blev av. Vidare kände han till att målsäganden var under femton år. Vad gäller det sexuella syftet bekräftade vittnesuppgifter att A.D inför mötet skrivit att han och målsäganden skulle ha sex och att han bett henne ta med kondom. A.D hade dessutom inte kunnat ge en rimlig förklaring till varför han talade om sex med en tolvårig flicka, om hans enda syfte var att lära känna henne. Tingsrätten ansåg att det sexuella syftet var styrkt och A.D dömdes för kontakt med barn i sexuellt syfte.²¹⁶

Vad gäller påföljdsfrågan påtalade tingsrätten att det inte fanns någon vidare praxis på området. Det konstaterades att A.D kommit långt i sin planering av gärningen och att ett möte ägt rum. Dock konstaterade de att A.D inte dolt sin identitet eller försökt lura målsäganden och att han respekterade hennes vilja när hon sa att hon inte ville att han skulle ta på henne. Vid en samlad bedömning ansåg tingsrätten att A.D skulle få en påföljd som motsvarade ett kortare fängelsestraff. På grund av att varken gärningens art eller straffvärde var sådant att det i sig talade för en frihetsberövande påföljd och att A.D var tidigare ostraffad blev påföljden villkorlig dom kombinerad med dagsböter samt skadestånd om 5 000 kr.²¹⁷

7.11 Facebookfallet

I maj år 2014 stod I.H, född år 1966, till svars för bland annat kontakt med barn i sexuellt syfte vid Luleå tingsrätt. Enligt gärningsbeskrivningen hade I.H via internet sökt kontakt med och kommit överens om att träffa målsägande, som vid tillfället var elva år, i syfte att begå ett sexuellt övergrepp. I.H hade sedan besökt målsäganden på hennes bostadsadress vid tre tillfällen. I.H hade begått gärningen med uppsåt och hade skälig anledning att anta att målsäganden var under femton år. Dessutom hade I.H vid tre olika tillfällen sexuellt berört målsäganden.²¹⁸

Åklagaren anförde att I.H och målsäganden inledde kontakten på Facebook.

²¹⁶ Mål nr. B 3178-13, s. 11-12.

²¹⁷ Mål nr. B 3178-13, s. 13.

²¹⁸ Mål nr. B 1314-12, bilaga 1.

Vid kontaktetableringen var målsäganden elva år. I.H utgav sig för att heta Peter Karlsson och att han var arton år gammal. I verkligheten var han 45 år. Av bevisunderlaget framgick det att I.H föreslog att de skulle träffas samt att han hade ett sexuellt intresse. I.H gav målsäganden komplimanger och förde in samtalet på sex. Han ville dessutom inte att deras kontakt skulle avslöjas för målsägandens föräldrar. I.H skrev till målsäganden att "hon nog skulle tycka om att ha sex om hon fick vara med någon, som vet hur man gör det skönt för en tjej". Varpå målsäganden svarade att hon inte kunde göra det, då hon endast var elva år. I.H besökte målsäganden i hennes hem vid tre tillfällen när hennes föräldrar inte varit hemma. Vid förhör med flickan har hon uppgett att de har pussats och kramats samt att målsäganden tagit på hennes bröst. Vid sista tillfället kom målsägandens far hem som höll kvar I.H i hemmet till polis kom till platsen.²¹⁹

I domskälen anförde tingsrätten att åtalet för kontakt med barn i sexuellt syfte skulle bifallas. Grunderna var att det var visat att I.H etablerat kontakt med målsäganden på internet och att han dessutom sökt upp henne i hemmet.²²⁰ Kravet på överenskommelse om att träffas var uppfyllt i och med att det var underförstått från bådars sida att I.H skulle komma till målsäganden vid samtliga tillfällen. Det sexuella syftet var visat genom utdrag från konversationen från Facebook. Tingsrätten menade att det stod klart att mötena hade till syfte att möjliggöra ett planerat sexuellt övergrepp mot målsäganden eller i vart fall att ytterligare fästa målsäganden känslomässigt till sig för att möjliggöra ett senare sexuellt övergrepp. Det slogs vidare fast att I.H hade skälig anledning att anta att målsäganden var under femton år, dels på grund av att hon sagt detta och dels på grund av konversationernas innehåll.

Slutligen resonerade tingsrätten kring påföljden för kontakt med barn i sexuellt syfte och framhöll att rättspraxis saknades för brottet. Det påpekades att straffskalan har dagsböter eller fängelse i högst ett år och att för ett brott med sådan straffskala brukar medföra någon månads fängelse,

²¹⁹ Mål nr. B 1314-12, s. 4-5.

²²⁰ Mål nr. B 1314-12, s. 14.

om påföljden inte stannar vid dagsböter. I det aktuella fallet var det dock fråga om ett relativt allvarligt brott menade tingsrätten.²²¹ Den sammantagna straffpåföljden blev sju månader, men det går inte att utläsa i domskälen hur stor del av påföljden som hänförs till kontaktbrottet.

7.12 Helsingborgsfallet

Vid Helsingborgs tingsrätt stod D.R, född år 1969, åtalad i mars 2014 för brott mot fem målsäganden och innefattade: grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, sexuellt ofredande, grovt barnpornografibrott och kontakt med barn i sexuellt syfte.²²² Endast åtalspunkten för kontakt med barn i sexuellt syfte kommer att redovisas.

Enligt gärningsbeskrivningen hade D.R haft kontakt med målsäganden A och B, båda födda år 2001 per telefon och över internet. Denna kontakt hade lett fram till att de bestämt möte där syftet var att de skulle ha samlag eller annan jämförbar handling. Parterna hade begett sig till mötesplatsen, vilket är en sådan åtgärd att det kunde förväntas bidra till att de träffades.

D.R förnekade kontakt med barn i sexuellt syfte men erkände att han haft kontakt med målsägandena A och B och bestämt möte samt att han begett sig till mötesplatsen. Dock bestred D.R ansvar på den grunden att han inte hade för avsikt att ha samlag eller annan jämförbar sexuell handling med målsägandena. Beträffande målsägandenas ålder uppgav D.R att han inte varit säker på deras ålder och om de varit under femton år.²²³

Tingsrätten ansåg att det var utrett att D.R haft kontakt med målsägandena A och B över internet och att parterna bestämt möte. Vidare var det även utrett att D.R med bil hade begett sig till den bestämda mötesplatsen och att målsägandena uppehållit sig i närheten av platsen men sprungit från platsen då de fick syn på D.R, ett möte ägde därför aldrig rum. Tingsrätten menade att D.R hade skälig anledning att anta att målsägandena varit under femton år, med hänsyn till målsägandenas utseende som D.R sett på bilder över

²²¹ Mål nr. B 1314-12, s. 19.

²²² Mål nr. B 3547-13, s. 1-2.

²²³ Mål nr. B 3547-13, s. 5-7.

internet. På dessa punkter var rekvisiten för brottet uppfyllda.

Dock ifrågasatte tingsrätten om det verkligen fanns en vilja hos målsägandena att träffa D.R. Då målsägande B uppgav att deras syfte endast var att se om D.R skulle komma till platsen och i så fall springa därifrån. Målsägande A däremot uppgav att de först när de fick syn på D.R och såg att han inte var i fjortonårsåldern bestämde sig för att de skulle springa från platsen och inte träffa honom. På denna punkt var tingsrätten därför tveksam om målsägande A och B verkligen ville träffa D.R.²²⁴

Vidare påpekade tingsrätten att en tillämpning av bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte kräver att gärningsmannens syfte med att träffa en överenskommelse om ett sammanträffande ska vara att begå vissa särskilt i lagtexten angivna brott enligt 6 kap BrB. Enligt gärningsbeskrivningen var D.R:s syfte att vid sammanträffandet med målsägandena A och B ha samlag eller annan jämförbar sexuell handling med dem. Även om målsägandena A och B trott att D.R ville ha samlag med dem framstod andra handlingar som mera sannolika, t.ex. sexuella ofredanden. På denna grund menade tingsrätten att det inte var visat att D.R haft för avsikt att vid sammanträffandet ha samlag eller utföra annan jämförbar sexuell handling med A och B. Sammanfattningsvis innebar tingsrättens överväganden att det inte var visat att det träffats en överenskommelse om ett möte. Det var inte heller visat att D.R haft ett sexuellt syfte. På dessa grunder ogillade tingsrätten åtalet för kontakt med barn i sexuellt syfte.²²⁵

7.13 Klippanfallet

I ett annat mål från Helsingborgs tingsrätt från april 2014 stod M.H, född 1970, åtalad för brott mot tre målsäganden och innefattade bland annat: grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, sexuellt ofredande, grovt barnpornografibrott och kontakt med barn i sexuellt syfte. Även här kommer

²²⁴ Mål nr. B 3547-13, s. 8.

²²⁵ Mål nr. B 3547-13, s. 9.

endast åtalspunkt för kontakt med barn i sexuellt syfte att redogöras för.²²⁶

Enligt gärningsbeskrivningen hade M.H haft kontakt med målsäganden, född 1998, över internet och per telefon. Parterna hade bestämt möte i syfte att ha samlag eller annan jämförbar sexuell handling inom Klippans kommun. Därefter hade både målsäganden och M.H begett sig till den bestämda mötesplatsen.²²⁷

Det ansågs utrett att målsägande och M.H kommit överens om att träffas vid Herrevadskloster inom Klippans kommun. Vidare var det fastställt att målsägande infunnit sig vid mötesplatsen, men att M.H inte befunnit sig där vid den aktuella tidpunkten för mötet. Vid vittnesförhör uppgav målsägande att M.H sagt att det istället var flickan som inte infunnit sig. M.H däremot uppgav att han inte var på mötesplatsen och skyllde på att hon inte infunnit sig. Anledningen var att han tyckte det var elakt att säga att han struntade i att komma.

Tingsrätten ansåg att M.H:s uppgifter om att han överhuvudtaget inte begav sig till den bestämda platsen och inte heller hade för avsikt att infinna sig, inte kunde bortses ifrån. Det ansågs därför inte visat att M.H vidtagit någon åtgärd som varit ägnad att främja ett sammanträffande. På den grund ogillades därför åtalsdelen för kontakt med barn i sexuellt syfte.²²⁸

²²⁶ Mål nr. B 2290-13, s. 1-2.

²²⁷ Mål nr. B 2290-13, bilaga 2.

²²⁸ Mål nr. B 2290-13, s. 16-17.

8 Intervjuer

8.1 Kriminalinspektör vid Rikskriminalpolisen

Fredrik Seidevall, kriminalinspektör vid Rikskriminalpolisen, IT-brottssektionen gruppen mot sexuella övergrepp mot barn/barnpornografi återgav vid intervju sitt perspektiv på kriminaliseringen av kontakt med barn i sexuellt syfte. Han uppgav att brottet utreds på samma sätt som övriga brott men han kunde inte gå in på i detalj hur de går tillväga, då det skulle stjälpa utredningsförfarandet. Seidevall menade att det finns ett stort mörkertal över hur många barn som drabbas av brottet, samtidigt som antal utsatta barn ständigt ökar. Denna ökning beror på att barn i högre utsträckning använder internet och spenderar mer tid online. Det stora mörkertalet beror delvis på att det saknas en medvetenhet kring att det är brottsligt för vuxna att kontakta barn i sexuellt syfte, både från föräldrar och barns sida. Det beror även på att barnen kan få skuld känslor, som en följd av groomingprocessen, därför väljer de att inte berätta om vad som skett.

Anledningen till att få anmälningar leder till åtal beror på brottets rekvisit, ibland är inte alla rekvisit uppfyllda vilket krävs för att ”kontakt med barn i sexuellt syfte” ska bedömas ha ägt rum. Grooming utgörs av en omfattande och komplex brottskaraktär. Generellt är det internetanvändningen som är problematisk för brottets art. Fredrik uppgav att det finns en låg medvetenheten både bland barn och föräldrar om grooming, den låga nivån har en avgörande betydelse för antal anmälningar. Om vetskapen om kriminaliseringen och internetanvändningen är låg, blir anmälningarna få. Det är vanligt förekommande att nakenbilder eller sexuella meddelanden sänds via olika kommunikationskanaler. Om kompisar också blir kontaktade i sexuellt syfte, framstår det som ”normalt” för barn. Trots den låga anmälning- och åtalsfrekvensen menade han ändå att bestämmelsen är viktig, framförallt i preventivt syfte. Endast det faktum att straffbestämmelsen; kontakt med barn i sexuellt syfte, existerar leder till en

ökad medvetenhet som sänder signaler till allmänheten om kriminaliseringen. Seidevall tillade dock att det är svårt att mäta bestämmelsens preventiva effekt.

Seidevall ansåg att en omkonstruktion av straffbestämmelsen krävs, men gav inga specifika exempel eller önskemål. Det viktigaste för att komma åt problematiken är att öka medvetenheten om grooming. Det kan till exempel åstadkommas genom att införa ”användningen av internet” som ämne i skolundervisning. Effekten skulle bli en större kännedom om grooming i samhället i stort, vilket i sin tur innebär fler anmälningar vilket leder till att antalet åtal ökar.

8.2 Kammaråklagare i Malmö

Kammaråklagare Ulrika Rogland i Malmö, profilerad åklagare för våld- och sexualbrott mot kvinnor och barn, talade om ett stort mörkertal för kontaktbrottet. Detta beror på att barn inte vågar berätta om vad som skett, vilket leder till att få brott anmäls. Den låga anmälningsfrekvensen är det stora problemet. Vid intervjun talade Rogland om den så kallade groomingprocessen. Centralt för grooming är att gärningsmannen skapar en relation till sitt offer, vilket också är huvudorsaken till att barnet inte anmäler.

Ulrika har personligen aldrig använt sig av bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte, anledningen är att den är svårtillämpad och omfattas av många bevissvårigheter. När kontaktbrott väl upptäcks eller anmäls blir istället de vanligaste åtalspunkterna sexuellt ofredande eller utnyttjande av barn för sexuell posering. Vilket är en av förklaringarna till varför få personer är lagförda för kontaktbrottet, menade Rogland.

Idag har straffbestämmelsen mycket liten effekt. Det krävs en ändring då den är alltför komplex och har ett lågt straffvärde. I dagsläget framstår bestämmelsen mer som en politisk markering, uppgav Rogland. En översyn är nödvändig och man bör se på hur andra länder lagstiftat i frågan. England har exempelvis haft större framgång på området, med mindre komplicerad

lagstiftning än i Sverige. Bestämmelsens tänkbara omkonstruktion är svår att uttala sig om, men en straffskärpning för brottet är nödvändig, ansåg Rogland. Vidare behövs undervisning om grooming i skolan, då medvetenheten för problematiken fortfarande är relativt låg.

8.3 Målsägandebiträdet i fallet ”Alexandramannen”

Veronika Wasserman, ett av målsägandebiträderna i fallet ”Alexandramannen” uppgav att problematiken gällande grooming började uppmärksammas i och med målet. Vid intervjun talade hon om att en del av målsägandena i målet hade sociala problem men, enligt hennes uppfattning, var det inte de sociala problemen som var det utmärkande, utan flickornas unga ålder. Det är den unga åldern som gör att barn i högre grad blir utsatta för grooming då de inte förstår gärningsmannens strategi eftersom de inte har samma riskmedvetande som vuxna människor, menade hon. Vidare uppgav Wasserman att även om åtalet i ”Alexandramålet” omfattade ett stort antal flickor, var mörkertalet mycket högt. Vid förundersökningen hade det framkommit över 100 olika chattloggar med konversationer som ”Alexandramannen” haft med olika flickor. Men på grund av olika utredningsproblem gick det inte att finna alla de utsatta flickorna och således inte heller åtala för samtliga brott.

Wasserman menade att ”Alexandramannen” använde sig av en utstuderad strategi för att etablera kontakt med flickorna. Genom att låtsas vara kvinna fick han flickorna att känna trygghet och förtroende, de berättade saker som de inte skulle ha berättat för en man. ”Alexandra” blev på så vis kompis med flickorna och de talade om saker som var av flickornas intresse. Han var mycket smart och väl medveten om hur unga barn fungerar, vilket han använde till sin fördel för att manipulera och successivt skapa ett förtroende. Han erbjöd till exempel pengar för olika motprestationer, till exempel skicka en nakenbild. Genom att erbjuda pengar gjorde ”Alexandra” flickorna delaktiga, vilket gjorde att flickorna upplevde att de frivilligt gått med på att göra saker. Resultatet blev att de inte berättade om vad som skett för att de

skämdes. Wasserman påpekade vidare att internet gör det lättare för gärningsmän att hitta offer och agera ”osynligt”.

Gällande straffbestämmelsen om grooming borde lagstiftaren kunna finna en möjlighet att införa straffbarhet redan vid kontaktetableringen, ansåg Wasserman. Syftet med lagen måste vara att ett sexuellt ofredande, våldtäkt, sexuellt utnyttjande eller annat sexualbrott inte ska äga rum. Hon utvecklade resonemanget genom att hänvisa till ”Alexandrafallet”. Om ”Alexandra” exempelvis ställt en rak fråga till någon av flickorna om de ville träffa en man mot betalning, skulle de flesta svarat nej. Men under groomingprocessen blev flickorna mottagliga för ett fysiskt möte genom olika sätt att skapa trygghet och eliminera den spontana riskmedvetenheten. Det är själva groomingen som ofta gör att ett möte senare äger rum och att barn hamnar i trångmål.

Syftet med lagen borde därför vara att kriminalisera själva groomingprocessen. Att en vuxen kontaktar ett barn i syfte eller med uppsåt att träffas för att utnyttja barnet på ett redan kriminaliserat och otillåtet sätt borde således kunna kriminaliseras. Under ”Alexandramålet” framgick det sexuella syftet oftast tydligt av chattloggarna som utgjorde själva groomingprocessen, påpekade Wasserman. Det handlar om en medveten process och påbörjandet av ett brottsligt agerande. Så som brottet är utformat idag aktualiseras inte straffansvar för groomingprocessen, sexualbrotten medför redan idag straffansvar enligt bestämmelser i brottsbalken. Detta borde kunna förbättras då det är kontakten i sig som möjliggör att det blir lättare för gärningsmannen att begå olika övergrepp. För att uppnå syftet med den nya lagstiftningen borde således en kriminalisering ske av steget före sexualbrottet, dvs. själva förberedelsen, avslutade Wasserman och gjorde en jämförelse med Finland.

8.4 Chefsrådmannan vid Malmö tingsrätt

Chefsrådmannen Kristina Andersson vid Malmö tingsrätt berättade att hon satt som domare under "Alexandramålet". Vid den tidpunkten existerade inte dagens bestämmelse om kontakt med barn i sexuellt syfte. Andersson sa dock att det uppmärksammade fallet med "Alexandramannen" sannolikt var en av de bakomliggande anledningarna till dagens straffreglering av grooming. Dock har hon själv inte varit kontakt med dagens bestämmelse i sitt yrkesutövning.

Generellt talade Andersson om att hon ställde sig frågan om lagen verkligen behövdes när det diskuterades om dess införande, eftersom det är möjligt att döma för andra brott exempelvis sexuellt ofredande. Hon ser lagen som förberedelse till brott, exempelvis sexuellt ofredande på ett förberedande stadium. Men att hon idag ändå anser att lagen fyller en funktion då det är möjligt att lagföra vid ett tidigare skede för att förebygga ett faktiskt övergrepp. Andersson ser dock svårigheter med lagen då den är relativt luddig och svårt utformad, speciellt gällande rekvisitet "vidta åtgärd för att främja sammanträffande". Hon tillade dock att det givetvis finns bevissvårigheter precis som för andra brott. Då det ofta handlar om ord mot ord om det inte finns någon skriftlig bevisning. Möjligtvis skulle man kunna utforma lagen på ett annat sätt, exempelvis genom att sätta punkt efter "sammanträffande" och därmed ta bort rekvisitet "vidta åtgärd". På så sätt kommer man åt själva kontakten och det sexuella syftet. Resultatet blir straffansvar vid förberedelse till de brott som kan tänkas begås av gärningsmannen.

9 Analys

9.1 Innebörden av begreppet grooming

Olika typer av grooming där gärningsmän kontaktar barn har funnits i alla tider. Traditionellt sett har grooming oftast begåtts av någon i barnets närhet. Grooming har under senare tid genom den tekniska utvecklingen och internets expansion ökat möjligheterna till kommunikation. Fyra av tio barn använder mobiltelefon, dator eller surfplatta mellan tre och sex timmar per dag. Majoriteten av tiden används till att kommunicera via olika sociala medier. Vuxna personer som vill skapa sexuella förbindelser med barn får därigenom tillgång till omfattande kontaktmöjligheter med barn. På mötesplatser över internet eller via mobiltelefonapplikationer är det dessutom enkelt att vara anonym. Uppskattningsvis kontaktar 4000 män i Sverige regelbundet barn i sexuellt syfte, men mörkertalet är troligtvis stort. Statistiken skiljer sig åt gällande hur vanligt det är att barn utsätts för sexuella kontakter på internet. Enligt ”EU kids online” är siffran 7 procent av barnen i Europa. Enligt den amerikanska undersökningen gjord av CCRC är siffran 9 procent i USA och enligt Brå:s rapport och statens medieråd är siffran 25 procent i Sverige. Klart är att det handlar om ett omfattande problem.

Groomingprocessen är en gärningsmannastrategi som kan se ut på många skilda sätt. Det handlar om en manipulationsprocess av barn som sker successivt och utstuderat. Till detta kommer även att förövaren dessutom ”groomar sig själv” genom att rättfärdiga eller förneka att det handlar om ett moraliskt förkastligt beteende att kontakta barn i sexuellt syfte. På så vis inleds groomingprocessen som följs av en urvalsprocess av gärningsmannen där de mest sårbara barnen identifieras, genom att de svarar på kontaktförsök. Sexualbrottsförövare identifierar ofta särskilt sårbara barn med allvarliga sociala problem. Förövaren försöker bryta ned offrets motstånd mot att medverka i sexuella aktiviteter online. Sedan kan aktiviteterna till exempel bestå av att svara på sexuella frågor eller posera i

webbkamera. Nästa steg i groomingprocessen är att skapa en situation offline där sexuella övergrepp kan ske. Genom det vunna förtroendet, i kombination med påtryckning från förövaren kan ett möte äga rum. Ett annat syfte med manipulationen är att den utsatte ska känna sig så delaktig som möjligt, vilket gör att barnet vanligtvis inte gör motstånd eller berättar för någon om vad som skett. Gärningsmannen gör barnet på så vis till medskyldig. Barn blir lurade särskilt då de inte har samma skyddsmekanismer, riskmedvetande, erfarenhet eller kunskap som en vuxen person, vilket även Veronika Wasserman påpekade. Barn förstår inte mekanismerna i groomingprocessen och de manipulationsstrategier som gärningsmannen använder sig av och som ett resultat av detta känner många barn skuldskänslor över vad som inträffat. Skuldskänslorna leder i sin tur till skamkänslor vilket gör att de som drabbats väljer att inte tala om det som skett. Sammanfattningsvis är grooming och groomingprocessen komplex, varierande och föränderlig men alltid med konsekvenser för barn.

9.1.1 Regleringens förhållande till rättssäkerhet och effektivitet

Avvägningen mellan rättssäkerhet och effektivitet är en svår juridisk fråga. Kriminaliseringen av grooming är ett typiskt exempel på detta. Vid brottsbekämpning och lagföring är det viktigt att beakta dels ett effektivt förfarande och dels ett rättssäkert förfarande. För att rättssäkerhet ska gälla krävs det klara, tydliga och förutsebara regler. Lagen om vuxna som tar kontakt med barn i sexuellt syfte har visat sig vara komplicerad att tillämpa då ett antal rekvisit ställs upp som är svåra att uppfylla. Vid utredningen av lagförslaget uttryckte flera remissinstanser problem gällande definitionen av det ”sexuella syftet”. Bland annat ansåg RFSU, att definitionen av det uppställda syftet skulle kunna leda till rättsosäkerhet. Vid genomgång av uppsatsens rättsfall, framkom att på grund av att det sexuella syftet inte kunde styrkas, friades gärningsmannen i Haningefallet. Även rekvisitet ”gemensam viljeriktning” har i vissa fall varit svårt att visa, som till exempel i Helsingborgsfallet. Varken det sexuella syftet eller den gemensamma viljeriktningen kunde styrkas i Biljettfallet. På grund av

brottets komplexa karaktär har det varit svårt att utforma en tydlig lagtext. Internet som brottsplats och brottsverktyg har lett till nya och svåra juridiska problem. Resultatet av ovanstående omständigheter blir att lagen är otydlig.

Grooming är svårt att upptäcka på grund av att det ofta sker över internet eller andra kommunikationskanaler. Dessutom sker grooming mellan den vuxna och barnet i skymundan, det handlar om en dold företeelse. En del av groomingprocessen handlar om att minska sannolikheten för barnet att berätta om vad som skett. Vidare har polisen begränsade möjligheter att arbeta preventivt. Eftersom bestämmelsen har ett år som högsta straffpåföljd, kan polisen först inhämta och avlyssna information när en person är skäligen misstänkt. Dock kan de övervaka kommunikation över internet för brott som har minst sex månader som straffpåföljd, men det är svårt att identifiera misstänkta gärningsmän, framförallt på grund av att förövare vanligtvis agerar anonymt. Dessa faktorer gör att upptäcktsrisken för brottet är mycket låg. Därutöver existerar det fortfarande en del okunskap om företeelsen hos barn, föräldrar och allmänhet, vilket påverkar bestämmelsens effektivitet.

För att upptäcka ett kontaktbrott krävs vanligtvis att barnet eller att någon vuxen eller närstående anmäler. Medvetenheten om brottet är fortfarande relativt låg, som tidigare nämnts, framförallt hos barn. Detta är en faktor som leder till en låg anmälningsfrekvens, i relation till det höga antalet barn som kontaktas i sexuellt syfte. Brå har konstaterat att en central anledning till skillnaden mellan antalet anmälningar och lagförda brott mot straffbestämmelsen är att de grundläggande rekvisiten ofta inte kan styrkas. Dessutom använder åklagaren sällan lagrummet och brottet faller ofta in under andra bestämmelser, såsom sexuellt ofredande. Det låga antalet åtal och lagkonstruktionens komplicerade utformning leder till att ytterst få mål prövas i domstol. När ett kontaktbrott blir fråga för prövning i rätten, är det många rekvisit som ska uppfyllas. Om kontaktbrottet blir styrkt kan det konsumeras av bestämmelsen sexuellt ofredande (under förutsättning att det är en av åtalpunkterna) som har ett högre straffvärde, vilket skedde i Göteborgsfallet. Resultatet blir att få gärningsmän lagförs för brottet och det

blir tydligt att lagen är ineffektiv. Det är överhuvudtaget svårt att se att den som begår den straffbelagda gärningen i högre grad kan upptäckas och lagföras.

Straffstadgandet minskar troligtvis förekomsten av grooming, vilket i sig kan leda till viss effektivitet. Men det är svårt att uttala sig om lagen är kostnadseffektiv eller tidseffektiv, då det finns för få domar på området för att kunna mäta detta. Utgångspunkten för en effektiv brottsbekämpning är att minimera antalet felaktigt friande domar samtidigt som utgångspunkten för rättssäkerheten är att minimera antalet felaktigt fällande domar. Då antalet domar är få är det svårt att uttala sig om avvägningen mellan rättssäkerhet och effektivitet. Sammanfattningsvis kan bestämmelsen inte påstås vara tydlig eller klar och därför inte heller förutsebar. Bestämmelsens förhållande till rättssäkerhet och effektivitet är inte tillfredställande. Orsaken är bland annat en komplicerad reglering som är svår att tillämpa.

9.1.2 Syftet - Ett förstärkt straffrättsligt skydd för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp

Oavsett regleringens förhållande till rättssäkerhet och effektivitet kan bestämmelsen uppfylla det tilltänkta ändamålet. Syftet med bestämmelsen var att förstärka det straffrättsliga skyddet för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp och i propositionen talades det om att straffbestämmelsen skulle få en preventiv, moralbildande och avskräckande effekt.

Debatt om grooming har förts i media sedan ett antal år tillbaka. I och med införandet av lagen har problematiken uppmärksammats ytterligare, vilket har lett till en något ökad medvetenhet hos allmänheten. Endast det faktum att lagen existerar sänder signaler till allmänheten om att grooming är straffbart, vilket leder till en moralbildande effekt, något kriminalinspektör Fredrik Seidevall också påpekade. Förekomsten av de som kontaktar barn i sexuellt syfte minskar troligtvis då en kriminalisering i sig har en avskräckande effekt. Det kan tilläggas att groomingbegreppets förekomst i media troligtvis gör att allmänheten i högre grad kan förstå brottets

komplexa natur. Vidare kan en moralbildande effekt och en ökad medvetenhet leda till att grannar, kamrater och andra närstående i större grad anmäler brottet. På så vis hamnar inte anmälningsansvaret endast hos det utsatta barnet och dennes föräldrar. Om det är så i praktiken, är svårt att visa. Det ska tilläggas att en lag inte blir moralbildande per automatik, framförallt inte om straffvärdet för brottet är lågt. Det faktum att flera internetleverantörer frivilligt tagit initiativ till att motarbeta grooming visar dock på en moralbildande effekt. Den faktiska moralbildande effekten kan inte mätas förrän lagen har fått verka ett antal år. Då lagen endast funnits i fem år är det svårt att uttala sig om några mätbara effekter.

För att se lagens preventiva effekt krävs mätbara faktorer som kan beskriva förhållandet före och efter lagens införande. Några omfattande och relevanta undersökningar som mätt den preventiva effekten finns inte i Sverige. Det vore önskvärt med ytterligare kunskapsunderlag. Det är också svårt att se om bestämmelsen haft någon preventiv verkan, på grund av teknikens utveckling och internets snabba framväxt, som gör att förhållandena ständigt förändras.

Även om kriminaliseringen av brottet kan ha en avskräckande effekt, är det inte sannolikt att någon större sådan har åstadkommit, på grund av brottets låga påföljd, vilket även kammaråklagare Ulrika Rogland uttryckte. I Uppsalafallet dömdes gärningsmannen till villkorlig dom förenat med dagsböter. Medan gärningsmannen i Nackafallet enbart fick dagsböter för kontaktbrottet. I övrigt är det svårt att utläsa praxis gällande påföljden för kontaktbrottet på grund av att gärningsmannen ofta är åtalad för flera brott. Därmed går det inte att urskilja det specifika straffvärdet för kontaktbrottet, vilket gör att det är svårt att utläsa hur domstolen väljer att praktiskt tillämpa straffpåföljden.

Sammanfattningsvis har det straffrättsliga skyddet för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp i viss mån ökat. På grund av att bestämmelsen haft en viss moralbildande effekt och dessutom lett till en något ökad medvetenhet om grooming. Dock är de preventiva och avskräckande

effekterna svåra att mäta med de underlag som finns idag. Vidare är åtalen få och antalet som lagförs ännu färre, detta gör att straffbestämmelsen troligtvis inte har haft den effekt som var tänkt.

9.1.3 Storbritannien, Kanada, Norge och Finlands regleringar jämfört med den svenska

I Storbritannien är grooming inte straffbart på kontaktstadiet. För att dömas enligt brittisk lag måste en gärningsman, som kommunicerat med ett barn vid minst två tillfällen, träffa eller ge sig iväg för att träffa barnet, med syfte att begå ett sexualbrott mot detta barn.

Den brittiska lagen har påverkat den svenska lagstiftningen, vilket också märks vid en jämförelse av bestämmelserna. Både den brittiska och den svenska bestämmelsen ställer upp krav på en ”ytterligare åtgärd” för straffansvar. Kraven skiljer sig åt då gärningsmannen enligt den brittiska bestämmelsen vid minst två tillfällen måste ha vidtagit någon åtgärd, i Sverige har det ingen betydelse hur många gånger detta gjorts.

Under spaningsarbete kan brittisk polis utge sig för att vara ett barn vid kommunikation med den vuxne. Det ska tilläggas att polisen inte har befogenhet att agera uppmuntrande, utan måste låta förslag komma från den vuxne. Vid ett sådant fall döms den vuxne för försök till brott enligt regleringen. Dessutom måste den dömda gärningsmannen under minst två år och som längst under resten av livet infinna och anmäla sig hos den lokala polisen. De polisiära åtgärderna skiljer sig från de svenska, till exempel kan inte svenska polisen agera proaktivt i lika stor utsträckning. Även straffpåföljderna skiljer sig åt mellan länderna, i Storbritannien är påföljden högst tio års fängelse, medan den i Sverige är högst ett år.

Den kanadensiska och den svenska regleringen skiljer sig tydligt åt. I Kanada har man valt att kriminalisera själva kontakten i sig och tillåter att polisen bevakar mötesplatser på internet och genomför proaktiva åtgärder. Den svenska bestämmelsen tar inte sikte på själva kontaktetablerandet utan det är först när en överenskommelse om möte har skett samt att

gärningsmannen har vidtagit en åtgärd som bekräftar att ett möte kan äga rum som straffansvar inträder. Det är alltså betydligt fler trösklar att passera för att uppnå straffansvar i Sverige än vad det är i Kanada. Dessutom kan den kanadensiska lagen i vissa fall även skydda barn upp till arton år mot grooming. Påföljden för brottet är fängelse i högst fem år, jämfört med den svenska påföljden som är högst ett års fängelse.

Norges reglering påminner om den svenska bestämmelsen om straffansvar för grooming och förutsätter att gärningsmannen avtalat ett möte med barnet i syfte att begå ett sexuellt övergrepp mot denne. Dock kräver den norska lagen att den vuxne har kommit fram till mötesplatsen, eller en annan plats varifrån mötesplatsen kan iakttas, för straffansvar. På denna punkt skiljer sig lagen från den svenska, men i praktiken blir skillnaden mycket liten då den svenska bestämmelsen också tar sikte på ett fysiskt sammanträffande. Straffansvar inträder i Norge först när gärningsmannens uppsåt att möta barnet tydligt har manifesterats i den vuxnes handlingar, likt Sveriges krav på att gärningsmannen ska ha ”vidtagit någon åtgärd”. Påföljden är densamma i de båda länderna.

Finlands lag om ”lockande av barn i sexuella syften” som straffbelägger grooming är den senast införda av de redovisade bestämmelserna. Den finska lagen uppställer till skillnad från den svenska straffansvar redan vid kontaktstadiet. I Finland räcker det att en person föreslår ett möte och att det framgår av kontakten eller övriga omständigheter att syftet är att begå sexualbrott mot barnet. Den finska lagen uppställer inget krav på en överenskommelse mellan parterna och ett fysiskt sammanträffande behöver inte heller ha ägt rum, vilket krävs i Sverige. Påföljden är densamma i de båda länderna. Vidare gäller lagen i Finland för barn som är yngre än arton år, till skillnad från den svenska som gäller barn under femton år.

9.2 De lege ferenda

Efter ovanstående utredning är det relevant att undersöka om dagens straffbestämmelse om kontakt med barn i sexuellt syfte är tillfredställande,

framförallt med fokus på rättssäkerhet, effektivitet och det straffrättsliga skyddet för barn. Genom att bestämmelsen begränsats till skydd för barn mot sexuella övergrepp vid fysiska sammanträffanden är dess praktiska betydelse marginell. Rekvisiten att ”träffa en överenskommelse med barnet om ett sammanträffande” och därefter ”vidta en åtgärd” gör att när brottet är fullbordat ligger den situation som bestämmelsen är avsedd att förebygga mycket nära i tiden. Möjligheten att ingripa innan det faktiska mötet äger rum blir därför i verkligheten liten. Det är svårt att åtala för grooming, så som lagen är utformad idag. Åklagaren kan dock i vissa fall åtala för sexuellt ofredande för vad som sagts i konversationen, men grooming är inte ett ofredande, utan en systematisk process som kränker barns integritet och kan möjliggöra att de utsätts för fysiska övergrepp. Det kan inte anses lämpligt att straffskalan för kontaktbrottet är lägre än straffskalan för sexuellt ofredande, då konversationen vid grooming ofta har en sexuell prägel och är ett ofredande i sig. Dessutom har kontakt vid grooming ofta pågått under en längre tid och mot ett barn som är särskilt sårbart. Storbritannien och Kanada har i sina straffbestämmelser valt tio respektive fem år som maximal påföljd, vilket visar på en förståelse för brottets allvar och konsekvenser.

Om förutsebarhet är utgångspunkten för rättssäkerhet, skulle lagen bli mer rättssäker vid en kriminalisering på ett tidigare stadium. På så sätt skulle många av de juridiska svårigheterna med dagens lag minimeras. Lagen skulle troligtvis bli tydligare och därmed mer tillämpbar i praktiken. Det ska tilläggas att ju tidigare ett straffansvar inträder, desto svårare blir det för den misstänkte gärningsmannen att förstå att det handlar om ett brottsligt förfarande. En viktig princip är att någon som är oskyldig inte ska dömas. Det kan finnas legitima grunder till att vuxna etablerar kontakt med barn genom internet. Med ett straffansvar som inträder på kontaktstadiet, kan en situation uppstå där en vuxen faktiskt har legitima skäl för denna kommunikation och därmed blir felaktigt misstänkliggjord. Vad som visats i rättsfallen är att det sexuella syftet ofta framgår av konversationerna mellan den utsatte och gärningsmannen. Vilket syns i rättsfallen, Maratonmannen,

Boråsfallet, Hallsbergfallet, Vodkafallet, Webbkamerafallet, Uppsalafallet och Facebookfallet. Detta faktum konstaterade även Veronika Wasserman och Kristina Andersson vid intervju. Skyddet för de vuxna som har legitima grunder till att etablera kontakt med barn genom internet, uppnås genom att höga krav ställs vid genomgång av chattloggar och konversationer. Det ska vara säkerställt att den vuxne gjort sig skyldig till brottet grooming.

Europaparlamentet och europeiska rådet påpekade år 2011 i direktiv om bekämpning av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi, att Sverige och övriga medlemsstater bör se över respektive lagstiftning för att eliminera de rättsliga kryphål som kan existera för kontaktbrott. Brå konstaterade vidare i sin rapport ”Bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte: en uppföljning av tillämpningen av lagen från polisanmälningar till domar” att lagen inte fungerar så som det var tänkt. I direktivet från Justitiedepartementet om utredning av lagen fastställdes att tillämpningsområdet är mycket snävt. Lagen om kontakt med barn i sexuellt syfte var uttryck för ett starkt ställningstagande mot grooming från regeringens sida. Bestämmelsen var ett steg i rätt riktning men den bör skärpas och göras tydligare. Rättsväsendet bör få bättre redskap till att effektivt stävja grooming, vilket samtliga intervjupersoner även uttryckt.

Eftersom straffrättens uppgift är att skydda viktiga intressen medför det att vissa sådana bör ges större skydd än andra. Grooming är ett uttryck för bristande respekt för barns integritet, som måste anses vara ett av de viktigaste skyddsintressena. Därför bör straffansvar inträda redan på kontaktstadiet. I promemorian förslogs straffansvar vid denna tidpunkt, vilket Juridiska fakulteten vid Lunds Universitet ifrågasatte. Bland annat med motiveringen att det utgör ett långt gående steg mot en preventionistisk straffrätt. Även Advokatsamfundet riktade i sitt yttrande kritik mot straffansvar på kontaktstadiet då det skulle riskera att leda till rättsosäkerhet. Uppsatsens ståndpunkt är att rättsosäkerheten vid straffansvar på kontaktstadiet inte ska överdrivas. Det handlar inte om en kriminalisering av en brottslig vilja.

9.2.1 En möjlig omkonstruktion

Det finns flera skäl att förändra straffbestämmelsen, till exempel är lagkonstruktionen inte lämpligt utformad. För att lagen ska bli mer effektiv vore en utformning med straffansvar på kontaktstadiet att föredra. Genom att införa ett straffansvar på detta stadie blir den vuxnes agerande för att känslomässigt knyta barnet till sig inte längre straffritt. På så vis kan allvarliga skadeverkningar förhindras. Brottet bör alltså omfatta de handlingar som begås med sexuellt syfte av en vuxen mot ett barn innan ett fysiskt sammanträffande har ägt rum, då det redan vid denna tidpunkt handlar om ett mycket klandervärt beteende. En särskild straffbestämmelse som tar sikte på det aktuella handlandet och den manipulativa groomingprocessen skulle troligtvis öka det straffrättsliga skyddet för barn från att utsättas för övergrepp och kränkningar. En tänkbar lösning vore att ta bort rekvisiten ”överenskommelse om sammanträffande” och ”vidta en åtgärd”. Om dessa två rekvisit tas bort är det mycket viktigt att gärningsmannens sexuella syfte verkligen fastställs. Konsekvensen får inte bli en alltför rättsosäker situation för den misstänkte gärningsmannen.

Fullbordanstidpunkten för brottet fastställs när den vuxne går från tanke till handling och kontakter ett barn i syfte att förgripa sig på det. Någon form av kommunikation ska ha ägt rum för straffansvar. Om kontakten inte besvaras eller avvisas har ett brott inte skett. Enbart den brottsliga viljan ska inte vara straffbelagd, men emellertid ett handlande från gärningsmannen som medför fara för barnets integritet. Bedömningen av om den vuxne har haft ett sexuellt uppsåt ska ske med bedömning över samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Både i promemorian och i propositionen uppställs de omständigheter som kan ligga till grund för bedömningen av den vuxnes uppsåt. Dock skulle dessa kunna tydliggöras ytterligare. Vidare bör kravet på gemensam viljeriktning uteslutas, eftersom det avgörande för straffansvar är gärningsmannens uppsåt och inte barnets vilja. Möjligen kan det ställas upp krav på kontakt mellan den vuxne och barnet vid minst två tillfällen för att ytterligare skilja brottet från sexuellt ofredande.

Ur gärningsmannens perspektiv framstår det som objektivt sett sannolikt, att några (eller till och med många) av kontakterna kommer leda till sexuellt utbyte med barnen. När gärningsmannen ”groomar” barnet föreligger det en risk att han uppnår sitt syfte att få en sexuell kontakt. Om den vuxne förverkligar sina syften eller misslyckas spelar inte någon roll.

Med stöd av att påföljden för sexuellt ofredande är två år bör påföljden för kontaktbrottet inte vara lägre. Den högsta påföljden för kontaktbrottet bör vara åtminstone två års fängelse, då grooming kränker barns integritet som är ett starkt skyddsintresse. En högre straffpåföljd ger utrymme för mer effektiva polisiära åtgärder, vilket måste ses som en positiv effekt. Slutligen framstår brottsrubriceringen ”kontakt med barn i sexuellt syfte” som mer lämplig att använda än ordet grooming i lagtexten. Precis som regeringen konstaterade är grooming inte en passande benämning på brottet då ordet inte har en vedertagen betydelse i det svenska språket. Vidare framstår varken den finska rubriceringen ”lockande av barn i sexuellt syfte” eller den norska rubriceringen ”möte med barn” som lämpliga rubriceringar.

9.3 Slutsats

För åtta år sedan dömdes den så kallade ”Alexandramannen” för olika sexuella övergrepp på 58 unga flickor. Med groomingprocessen förmådde han flickorna att skicka sexuella bilder, posera i filmer och till sist att faktiskt träffa honom. ”Alexandrafallet” var ingen engångsföreteelse, barn drabbas ständigt av sexuella närmanden på internet och antalet barn som utsätts för grooming ökar. Med straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte lever Sverige upp till minimikravet på kriminalisering av grooming som uppställs i artikel 23 i Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp.

Den svenska bestämmelsen har en signalverkan som fyller en viktig funktion. Vidare har bestämmelsen fått en viss moralbildande effekt men på grund av lagens juridiska svårigheter är den inte effektiv. Detta kan inte anses vara tillfredställande då grooming handlar om ett allvarligt brott. Det är ett agerande som helt saknar legitimitet, som riktar sig mot en särskilt

utsatt grupp och som ofta leder till mycket allvarliga konsekvenser för barn. Dessutom är groomingprocessen en utstuderad brottsplan som gör att många barn far illa. Oavsett vad grooming leder till, handlar det om ett förkastligt beteende från det vuxnes sida mot barn. Den vuxnes agerande för att känslomässigt knyta barnet till sig bör vara straffbart. Därför bör grooming straffbeläggas på kontaktstadiet, såsom till exempel Kanada och Finland valt att göra. Det skyddsvärda intresset att effektivt lagföra och skydda barn mot grooming bör utvidgas.

Debatten kring grooming måste fortsätta och rättsväsendet måste bli bättre på att se brottets allvarliga konsekvenser för barn. Utredningen ”En översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte” väntas komma den 10 juni år 2015. Den får utvisa om vi i Sverige är redo att ytterligare skärpa det straffrättsliga skyddet för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp, så som det var tänkt.

Bilaga A – Utländsk reglering av grooming

Storbritanniens straffrättsliga reglering, Sexual Offences Act 2003, Section 15 – meeting a child following sexual grooming etc:

[F1(1)A person aged 18 or over (A) commits an offence if—

[F2(a)A has met or communicated with another person (B) on at least two occasions and subsequently—

(i)A intentionally meets B,

(ii)A travels with the intention of meeting B in any part of the world or arranges to meet B in any part of the world, or

(iii)B travels with the intention of meeting A in any part of the world,

(b)A intends to do anything to or in respect of B, during or after the meeting mentioned in paragraph (a)(i) to (iii) and in any part of the world, which if done will involve the commission by A of a relevant offence,]

(c)B is under 16, and

(d)A does not reasonably believe that B is 16 or over.

(2)In subsection (1)—

(a)the reference to A having met or communicated with B is a reference to A having met B in any part of the world or having communicated with B by any means from, to or in any part of the world;

(b)“relevant offence” means—

(i)an offence under this Part,

(ii)F3

(iii)anything done outside England and Wales F4. . . which is not an offence within sub-paragraph (i) F4. . . but would be an offence within sub-paragraph (i) if done in England and Wales.

(3)F5

(4)A person guilty of an offence under this section is liable—

(a)on summary conviction, to imprisonment for a term not exceeding 6 months or a fine not exceeding the statutory maximum or both;

(b)on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 10 years.

Kandas straffrättsliga reglering, Criminal Code Part V section 172.1 - luring a child:

(1) Every person commits an offence who, by a means of telecommunication, communicates with

(a) a person who is, or who the accused believes is, under the age of 18 years, for the purpose of facilitating the commission of an offence under subsection 153(1), section 155, 163.1, 170 or 171 or subsection 212(1), (2), (2.1) or (4) with respect to that person;

(b) a person who is, or who the accused believes is, under the age of 16 years, for the purpose of facilitating the commission of an offence under section 151 or 152, subsection 160(3) or 173(2) or section 271, 272, 273 or 280 with respect to that person; or

(c) a person who is, or who the accused believes is, under the age of 14 years, for the purpose of facilitating the commission of an offence under section 281 with respect to that person.

Marginal note: Punishment

(2) Every person who commits an offence under subsection (1)

(a) is guilty of an indictable offence and is liable to imprisonment for a term of not more than 10 years and to a minimum punishment of imprisonment for a term of one year; or

(b) is guilty of an offence punishable on summary conviction and is liable to imprisonment for a term of not more than 18 months and to a minimum punishment of imprisonment for a term of 90 days.

Marginal note: Presumption re age

(3) Evidence that the person referred to in paragraph (1)(a), (b) or (c) was represented to the accused as being under the age of eighteen years, sixteen years or fourteen years, as the case may be, is, in the absence of evidence to the contrary, proof that the accused believed that the person was under that age.

Marginal note: No defence

(4) It is not a defence to a charge under paragraph (1)(a), (b) or (c) that the accused believed that the person referred to in that paragraph was at least eighteen years of age, sixteen years or fourteen years of age, as the case may be, unless the accused took reasonable steps to ascertain the age of the person.

Norges straffrättsliga reglering, straffeloven 201a § - møte med et barn:

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som har avtalt et møte med et barn under 16 år, og som med forsett om å begå en handling som nevnt i §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas.

Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte.

Straff etter denne bestemmelsen kan falle bort dersom de som har avtalt å møtes, er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.

Finlands straffrättsliga reglering, strafflagen 20 kap 8b § - lockande av barn i sexuella syften :

Den som föreslår ett möte eller andra kontakter med barn så att det av förslagets innehåll eller av omständigheterna annars framgår att syftet är att på det sätt som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. tillverka bilder eller bildupptagningar som på ett sedlighetssårande sätt visar ett barn eller att rikta ett brott som avses i 6 eller 7 § i detta kapitel mot ett barn, ska för *lockande av barn i sexuella syften* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, döms för lockande av barn i sexuella syften också den som lockar en person som är under 18 år att ha samlag eller företa någon annan sexuell handling på ett sätt som avses i 8 a § eller uppträda i en anordnad pornografisk föreställning.

Försök till ett brott som avses i 2 mom. är straffbart.

Bilaga B – Intervjufrågor

- ❖ Vad innebär begreppet grooming för dig?
- ❖ Vad tror du att mörkertalet beror på?
- ❖ Varför är det så få anmälningar som leder till åtal respektive dom?
- ❖ Vilka är de största utredningssvårigheter för kontaktbrottet?
- ❖ I många fall existerar inget ”mervärde” i att försöka styrka kontaktbrottet. Vad har detta för betydelse?
- ❖ Vilka bevissvårigheter föreligger för brottet?
- ❖ Vilken lagföringsproblematik föreligger för kontaktbrottet?
- ❖ Anser du att bestämmelsen är moraltbildande och preventiv?
- ❖ Anser du att bestämmelsen är avskräckande?
- ❖ Anser du att bestämmelsen förstärkt det straffrättsliga skyddet för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp?
- ❖ Hur förhåller sig regleringen till rättssäkerhet och effektivitet?
- ❖ Finns det ett behov av att se över konstruktionen av bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte?
- ❖ Om ja, hur skulle du vilja att bestämmelsen konstruerades?
- ❖ Har det skett några förbättringar/försämringar på området de senaste åren?

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Intervju med Kammaråklagare Ulrika Rogland, profilerad våld- och sexualbrottsåklagare för kvinnor och barn den 6 maj 2014

Intervju med Kriminalinspektör Fredrik Seidevall vid Rikskriminalpolisen, IT-brottssektionen, gruppen mot sexuella övergrepp mot barn/barnpornografibrott den 29 april 2014

Intervju med Veronika Wasserman, målsägandebiträde åt 22 flickor i fallet ”Alexandramannen” den 12 augusti 2014

Intervju med chefsrådmannen Kristina Andersson vid Malmö tingsrätt den 7 augusti 2014

Tryckta källor

Offentligt tryck

Finland

Finska regeringens prop. RP 216/2013 rd. *Med förslag till lag om ändring av 20 kap strafflagen*

Norge

Norska regeringens prop. nr. 18 (2006–2007), *Om lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep mv.)*

Sverige

Prop. 2004/05:45, *En ny sexualbrottslagstiftning*

Prop. 2008/09:149, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften*

Övrigt offentligt tryck

Betänkande om förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om upphävande av rambeslut 2004/68/RIF

Direktiv från Justitiedepartementet, Ju2014/4084/P, *En översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte*

DS 2007:13, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften*

DS 2014:23, *Datalagring, EU-rätten och svensk rätt*

Justitiekontorets betänkande, 2004/05:JuU16, *Sexualbrotten*.

Justitiedepartementet, Ju2007/4313/L5, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften (Ds 2007:13)*, Sammanställning av remissyttranden

Justitiekontorets betänkande, 2004/05:JuU16, *Sexualbrotten*.

Lagrådet, utdrag ut protokoll vid sammanträde 2009-02-13, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften*

Lagrådsremiss, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften*, 2009

Utrikesdepartementet, *Sveriges överenskommelse med främmande makter*, SÖ 1990:20

Internationella dokument

Europeiska konventionen om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp

Europeiska rådets rambeslut 2004/68/RIF om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/24/EG om lagring av uppgifter som genererats eller behandlats i samband med tillhandahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät

Europaparlamentet och Europeiska rådets direktiv 2011/93/EU om bekämpning av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi

Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Litteratur

Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2., [rev.] uppl., Liber, Malmö, 2011

Eklund, Hans & Lindell, Bengt, *Straffprocessen*, 1. uppl., Iustus, Uppsala, 2005

Finkelhor, David, Mitchell, J, Kimberly and Wolak, Janis, *Risk factors and impact of online sexual solicitation of youth*. Journal of the American

- Medical Association, Vol. 285, No. 23, 2001
- Finkelhor, David, Jones, Lisa, Mitchej J. Kimberly and Wolak Janis, *Trends in unwanted online experiences and sexting- final report*, 2010
- Jareborg, Nils, *Straffrättsideologiska fragment*, Iustus, Uppsala, 1992
- Jareborg, Nils, *Allmän kriminalrätt*, Iustus, Uppsala, 2001
- Jareborg, Nils. & Zila, Josef., *Straffrättens påföljdslära*, TPB, Johanneshov, 2011
- Korling, Fredric & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2013
- Lernestedt, Claes, *Kriminalisering: problem och principer*, Iustus, Diss. Stockholm : Univ., 2003, Uppsala, 2003
- Livingstone, Sonia, Haddon, Leslie, Görzig, Anke, Ólafsson, Kjartan, *Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full Findings*. LSE, London, 2011
- Martellozzo, Elena, *Online child sexual abuse: grooming, policing and child protection in a multi-media world*, Routledge, Abingdon, 2012
- McAlinden, Anne-Marie, *'Grooming' and the sexual abuse of children : institutional, Internet, and familial dimensions*, Oxford University Press, Oxford, 2013
- Norstedts stora svensk-engelska ordbok 3., [utök.] uppl., Norstedts ordbok, Stockholm, 2000
- Ost, Suzanne, *Child pornography and sexual grooming: legal and societal responses*, Cambridge University Press, New York, 2009
- Peczenik, Aleksander, *Vad är rätt?: om demokrati, rättssäkerhet, etik och juridisk argumentation*, 1. uppl., Fritze, Stockholm, 1995
- Rogland, Ulrika & Christianson, Sven-Åke, *"Jag kände mig speciell": grooming på Internet*, Kalla kulor, Stockholm, 2012
- Rättsfonden, *Domstolarna och rättssäkerheten: forskardag i Lund den 24 november 1981*, Stockholm, 1982
- Webster, Stephen, Davidson, Julia, Bifulco, Antonia, Gottschalk, Petter, Caretti, Vincenzo, Pham, Thierry, Grove-Hills, Julie, Turley, Caroline, Tompkins, Charlotte, Ciulla, Stefano, Milazzo, Vanessa, Schimmenti, Adriano, Craparo, Giuseppe, *European Online Grooming Project: Final Report*, 2012

Wästerfors, David & Sjöberg, Katarina (red.), *Uppdrag: Forskning: konsten att genomföra kvalitativa studier*, Liber, Malmö, 2008

Artiklar

Craven, Samantha, Brown, Sarah. och Gilchrist, Elizabeth, *Sexual grooming of children. Review of literature and theoretical considerations*. Journal of sexual aggression 12, 2006

Craven, Samantha; Brown, Sarah; Gilchrist, Elizabeth, *Current Responses to Sexual Grooming: Implication for Prevention*. The Howard Journal Vol 46, No 1. pp. 60–71, 2007

Frändberg, Åke, ”Om rättssäkerhet” I: Juridisk Tidskrift, nr 2, 2000/01

Övrigt

Friends nätrapport 2014

Rädda barnen, *Position paper regarding online images of sexual abuse and other Internet-related sexual exploitation of children*, 2005

Shannon, David, *Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet: omfattning, karaktär, åtgärder*, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Stockholm, 2007

Shannon, David, *Bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte: en uppföljning av tillämpningen av lagen från polisanmälningar till domar*, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Stockholm, 2013

Statens folkhälsoinstitut, *Ungdomar och sexualitet, en forskningsöversikt*, 2005

Statens medieråd, *Unga & medier, fakta om barn och ungas användning och upplevelser av medier*, 2012/13

Elektroniska källor

Brittisk lagstiftning, hämtad 2014-07-08, senaste besök 2014-08-10:
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/notes/division/5/1/15>

Finlands lagstiftning, hämtad 2014-08-06, senaste besök 2014-08-10:
<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>

Finlands statsråd, hämtad 2014-08-06, senaste besökte 2014-08-10:
<http://statsradet.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/sv.jsp?toid=1802&c=0&moid=1804&oid=329611>

Justitiedepartementets pressmeddelande, *En översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte*, hämtad 2014-06-15, senaste besök 2014-08-10

<http://www.regeringen.se/sb/d/18730/a/242607>

Justitiedepartementets pressmeddelande, *Sverige har ratificerat Europarådets konvention om för skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp*, hämtad 2014-06-05, senaste besök 2014-08-10:

<http://www.regeringen.se/sb/d/17629/a/220421>

Kanadas lagstiftning, hämtad 2014-07-09, senaste besök 2014-08-10:

http://www.parl.gc.ca/About/Parliament/LegislativeSummaries/bills_ls.asp?ls=c10-03&Parl=41&Ses=1

Nationalencyklopedin, hämtad 2014-04-27, senast besökt 2014-08-10:

http://www.ne.se/kontakt-med-barn-i-sexuellt-syfte?i_whole_article=true

Nationalencyklopedin, hämtad 2014-04-29, senaste besök 2014-08-10:

<http://www.ne.se/grooming>

Nelander, Kerstin, Shannon, David, *Mobbning kan kopplas till sexuell utsatthet på nätet*, Apropå nr 2/2010, hämtad 2014-06-17, senaste besök 2014-08-10:

<http://www.bra.se/bra/nytt-fran-bra/arkiv/apropa/2010-07-01-mobbning-kan-kopplas-till-sexuell-utsatthet-pa-natet.html>

Rättsfallsförteckning

Malmö tingsrätt 2006-07-14 mål nr. B 1629-05 (Alexandrafallet)

Hovrätten över Skåne och Blekinge 2007-04-18 mål nr. B 1884-06
(Alexandrafallet)

Helsingborgs tingsrätt 2011-03-02 mål nr. B 5769-09 (Biljettfallet)

Nacka tingsrätt 2010-12-09 mål nr. B 3988-10 (Nackafallet)

Uppsala tingsrätt 2011-11-16 mål nr. B 7921-10 (Maratonmannen)

Svea hovrätt 2012-04-19 mål nr. B 10452-11 (Maratonmannen)

Örebro tingsrätt 2013-06-07 mål nr. B 6932-11 (Hallsbergfallet)

Göteborgs tingsrätt 2013-05-06 mål nr. B 13472-11 (Göteborgsfallet)

Hovrätten över västra Sverige 2013-12-17 mål nr. B 2915-13
(Göteborgsfallet)

Södertörns tingsrätt 2013-03-01 mål nr. B 15418-11 (Haningefallet)

Borås tingsrätt 2013-04-02 mål nr. B 3045-12 (Boråsfallet)

Norrköpings tingsrätt 2013-09-18 mål nr. B 3619-12 (Webbkamerafallet)

Nacka tingsrätt 2013-08-28 mål nr. B 5524-12 (Vodkafallet)

Svea hovrätt 2014-03-17 mål nr. B 8749-13 (Vodkafallet)

Luleå tingsrätt 2014-03-05 mål nr. B 1314-12 (Facebookfallet)

Helsingborgs tingsrätt 2014-04-17 mål nr. B 2290-13 (Klippanfallet)

Hovrätten över västra Sverige 2013-05-14 mål nr. B 2420-13 (Boråsfallet)

Uppsala tingsrätt 2013-12-10 mål nr. B 3178-13 (Uppsalafallet)

Helsingborgs tingsrätt 2014-03-28 mål nr. B 3547-13 (Helsingborgsfallet)